Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

3 апрель 1973 йил, сешанба

№ 78 (15.552). Баҳоси 2 тийин.

ҒАЛЛА МАЙСАЛАРИ ПАРВАРИШ ҚИЛИНЯПТИ

Кунлар исиб кетди. Паркент тоғлари этакларида жойлашган Энгельс номли колхоз ғаллакорларининг иши ҳар қачонгидан кўпайди. Улар бу йил 1862 гектар майдонга дон экишган. Шундан 1529 гектари буғдой, 248 гектари арпа, 55 гектари нўхат ва 30 гектари маккажўхори.

Ғаллакорлар ҳар гектар майдонда мўл ҳосил етиштириш учун кузги ғалла майсаларининг парваришини бошлаб юбордилар. Ерда нам бор пайтида ғалла майдонлари бороналаниб, минерал ва органик ўғитлар билан озиқлантирилмоқда.

С. СИРОЖИДДИНОВ.

Сирдарё областидаги Гулистон парранда наслчилик фабрикасида тухум ва парранда гўшти етиштириш йил сайин кўпаймоқда. Паррандабоқарлар 1 миллион 800 минг дона тухум ва 52 тонна парҳез гўшти топшириб, биринчи квартал планини ошириб бажардилар. Улар чўлдаги хўжаликларга йил охиригача 600 минг дона жўжа етказиб беришмоқчи. Суратда: инкубация цехининг катта оператори Клава Ким.

А. Горокрик фотоси. (ЎзТАГ).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС XXIV съездининг СССР халқ хўжалигини ривожлантиришнинг 1971—1975 йилларга мўлжалланган беш йиллик планига доир директиваларида саноатда икки ва уч бўғинли бошқарув системасига ўтиш, ишлаб чиқаришни концентрациялаш ва кооперативлаштириш ҳамда айрим тармоқларнинг хусусиятларини хисобга олиб йирик бирлашмалар ва комбинатлар тузиш ишларини кучайтириш кўзда тутилган эди. Шу директиваларга мувофиқ КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети «Саноатни бошқаришни янада такомиллаштиришга доир баъзи тадбирлар тўғрисида қарор қабул қилдилар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети СССР министрликлари ва идоралари ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари зиммасига корхоналарни йириклаштириш, ишлаб чиқариш бирлашмалари (комбинатлар), умумиттифоқ ва республика саноат бирлашмалари тузиш, хўжаликка раҳбарлик қилувчи органларни ишлаб чиқаришга яқинлаштириш, тармоқларнинг бошқарувчи турли бўғинлар ўртасида ҳуқуқлар ва мажбуриятларни тағин ҳам аниқроқ қилиб белгилаб қўйиш, бошқарув аппаратининг ишида оперативлик ва ихчамликни ошириш йўли билан саноатни бошқаришнинг ташкил этилишини янада такомиллаштириш вазифасини юкладилар.

Саноатни бошқаришнинг ташкил этилишини такомиллаштириш чоғида тармоқ маҳсулотнинг асосий турларини ишлаб чиқаришни концентрациялаш даражасини ошириш, илмий-техникавий базани ривожлантириш, меҳнат унумдорлигини анча ўстиришни, маҳсулот сифатини оширишни, унинг таннархини пасайтиришни ҳамда бошқа техникавий-иқтисодий кўрсаткичларни яхшилашни таъминлаш мақсадида ишлаб чиқаришни, илмий-тадқиқот ва лойиҳалаш-конструкторлик ташкилотларини ягона хўжалик комплексларида органик равишда бир-бирига қўшиш асосида бирлашаётган корхоналарни ихтисослаштириш ва кооперативлаштириш зарурлиги назарда тутилсин.

СССР министрликлари ва идоралари, ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари саноат тармоқларини (тармоқ шуъбаларини) бошқаришдаги кўп босқичликни тугатиб, ишлаб чиқиш-хўжалик фаолияти масалаларининг кўпчилигини корхоналар. комбинатлар ва бирлашмаларнинг ўзида ҳал қилинадиган бўлишини таъминлашлари зарур.

Шу муносабат билан СССР министрликлари ва идораларига ҳамда иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига 1973—1975 йилларда саноатда қуйидаги бошқарув системаларига ўтишни таъминлаш таклиф қилинди:

а) икки бўғинли система:

СССР Умумиттифоқ ёки иттифоқ — республика министрлиги (идораси) — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона);

иттифоқдош республиканинг республика министрлиги (идораси) — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона);

б) уч бўғинли система:

СССР Умумиттифоқ ёки иттифоқ — республика министрлиги (идораси) — Бутуниттифоқ саноат бирлашмаси — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона);

СССР иттифоқ — республика министрлиги (идораси) — иттифоқдош республиканинг иттифоқ — республика министрлиги (идораси) — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона);

иттифоқдош республиканинг республика министрлиги (идораси) — республика саноат бирлашмаси — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона);

иттифоқдош республиканинг республика министрлиги (идораси) — автоном республика министрлиги, меҳнаткашлар депутатлари область (ўлка) Совети ижроия комитетининг бошқармаси — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона).

Тармоқ (тармоқ шуъбаси)нинг хусусиятларига қараб саноатни министрлик (идора) айни бир вақтнинг ўзида икки бўғинли ва уч бўғинли система асосида бошқариши мумкин.

Мустасно тариқасида, СССР Министрлар Советининг рухсати билан саноатнинг баъзи тармоқлари учун тўрт бўғинли бошқарув системаси: СССР иттифоқ-республика министрлиги (идораси) — иттифоқдош республикаларнинг иттифоқ — республика министрлиги (идораси) — республика саноат бирлашмаси (автоном республика министрлиги, меҳнаткашлар депутатлари область (ўлка) Совети ижроия комитетининг бошқармаси — ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат, корхона) кўзда тутилиши мумкин.

(Давоми иккинчи бетда).

ҒАЛЛАКОРЛАРНИНГ МУҲИМ ВАЗИФАЛАРИ

● ҒАЛЛАКОР ЎРТОҚЛАР! КУЗГИ ВА БАҲОРГИ ЭКИНЛАР ПАРВАРИШИНИ КУЧАЙТИРИНГ, ЛАЛМИКОР ВА СУҒОРИЛАДИГАН ЕРЛАРДА ДОН ЕТИШТИРИШНИ КЎПАЙТИРИНГ. УРУҒЛИК УЧАСТКАЛАРИГА ЭЪТИБОРНИ КУЧАЙТИРИНГ, ШУ ЙЎЛ БИЛАН ЯҚИН ФУРСАТДА БАРЧА ХЎЖАЛИКЛАРДА ДОН-ДУККАКЛИ, ОЗУҚАБОП, САБЗАВОТ-ПОЛИЗ ЭКИНЛАРИ ВА КАРТОШКАНИНГ РАЙОНЛАШТИРИЛГАН УРУҒЛАРИНИ ЕТАРЛИ МИҚДОРДА ТАЙЁРЛАШГА ЗАМИН ЯРАТАСИЗ.

● КАТТА ХИРМОН КЎТАРИШ УЧУН ҒАЛЛАЧИЛИК ХЎЖАЛИКЛАРИ ИШЧИ КУЧЛАРИ, ТЕХНИКА ВОСИТАЛАРИ, ЎҒИТЛАР, СУВ, ЗАҲАРЛИ ХИМИКАТЛАР БИЛАН ВАҚТИДА ТАЪМИНЛАНИШИ ЛОЗИМ. МУТАХАССИСЛАР, ХУСУСАН УРУҒЧИЛИК АГРОНОМЛАРИНИНГ ТАШКИЛОТЧИЛИК РОЛИ ВА МАСЪУЛИЯТИНИ ОШИРИШ МУҲИМ ВАЗИФАДИР. УЛАР ЭЛИТА ВА БИРИНЧИ РЕПРОДУКЦИЯ БУҒДОЙ ВА АРПА УРУҒИ ТАЙЁРЛАШНИ КЎПАЙТИРИШ ҲАҚИДА ҲОЗИРДАН ҒАМХЎРЛИК ҚИЛИШЛАРИ ЗАРУР.

● ҒАЛЛА ЎСИМЛИКЛАРИНИ САМОЛЁТЛАР ЁРДАМИДА ОЗИҚЛАНТИРИШНИ КУЧАЙТИРИНГ, ЕРДА НАМНИ КЎПРОҚ САҚЛАШГА ЭРИШИНГ, ЁМҒИР СУВИДАН ҒАЛЛАЗОРЛАРНИ СУҒОРИШДА ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИНГ.

● 1973 ЙИЛДА РЕСПУБЛИКАМИЗ БЎЙИЧА КАМИДА 1 МИЛЛИОН 441 МИНГ ТОННА ДОН ТАЙЁРЛАШГА ПУХТА ЗАМИН ЯРАТАЙЛИК!

ҚЎЗИЛАТИШНИ УЮШҚОҚЛИК БИЛАН ЎТКАЗАЙЛИК

Қизилқум юлдузи

Кўз илғамас Қизилқум чўли кўм-кўк либосга бурканган. Узоқ-узоқларда қўй-қўзилар ўтлаб юрибди. Боядан бери савалаб ёғаётган ёмғир илиқ шамол эсиши билан тинди-ю, яна қуёш нур соча бошлади. Ям-яшил ўтлар баргларида нур жилваланди. Баҳор ҳавоси ана шунақа. Бу ерда бир кунда йилнинг тўрт фасли бир неча марта такрорланиши мумкин.

Алима опа янги қўзилаган қўйларга парвона бўлиб юрибди. Уларни илиқ сув бериб, суғордида, охурларга ем тўлдириб, қўрадан қайтиб чиқди. У бирпас тўхтаб, узоқ-узоқларга разм солди. Тепалик устида ўтлаб юрган қўйларни ва чўпонларни кўриб, кўнгли бир оз таскин топди шекилли, мийиғида кулиб қўйди.

Биз унга яқинлашдик. Томди районидаги «Томди» совхози партия ташкилотининг секретари Тўрамурод Кардиев ўртадаги сукунатни бузди:

— Ўша сизга айтган бош чўпон, Қизилқум юлдузи Алима опа Бекиева шу киши бўлади, — дея бизни таништирди.

Бу аёл ҳақида район марказида кўп эшитган эдик. Райком секретари Содиқ Пирманов ҳам бу хушфеъл, тадбиркор чўпон ҳақида яхши гапларни айтганди.

У чўпонлик таёғини қўлига олганида ҳали 20 ёшга ҳам тўлмаган эди. Унга бу касбга меҳр уйғотган, чўпонлик таёғини мерос қилиб қолдирган отаси бўлди. Мана, 31 йилдирки, ота касбини шарафлаб, ўз бурчини бажариб келмоқда.

Алима опа ўзининг ҳалол меҳнати туфайли халқ орасида обрў-эътибор қозонди. Унинг чорвачиликни юксалтириш, қўйларнинг маҳсулдорлигини ошириш, қоракўл териларнинг сифатини яхшилаш соҳасидаги фидокорона меҳнати зое кетмади. Партия ва ҳукуматимиз унинг кўксига «Ҳурмат Белгиси» ордени, бир неча медаллар тақиб қўйди. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди. Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси медали билан тақдирланди. 1971 йилда эса «Запорожец» енгил автомашинаси билан мукофотланди.

Алима опа оиласини чўпонлар оиласи дейишади. Бу гапда жон бор. 600 дан ортиқ қўй бўлган отарга у бош чўпон, опанинг турмуш ўртоғи Оспан Бекиев унинг ёрдамчиси. Ўғил-қизлари Қўчқорбой ва Қарлиқошлар ҳам ота касбини шарафлаётган ёш чўпонлардандир.

Моҳир чўпон Алима Бекиева тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи — учинчи йилида ҳар юз бош совлиқдан 150 тадан қўзи, ҳар бир қўйдан 3,6 килограммдан жун қирқиб олиш учун тажрибали чўпон Амир Тўлагановни социалистик мусобақага чақирган.

Ҳа, Алима опа оиласининг аъзолари чинакам ватанпарвар чўпонлардан. Уларнинг қалби чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш, халққа ҳамиша хизмат қилиш ишқи билан тепади.

А. МАННОПОВ.

ИЛҒОРЛАР МИНБАРИ

ЮКСАЛИШ ПОҒОНАЛАРИ

Чўл қўйнида ташкил топган совхозимиз ерларига бешинчи марта чинакам баҳор сеп ёйди. 1969 йилда илк бор 2 минг гектар майдонга пахта, 200 гектар майдонга беда экиб, деҳқончилик қила бошлаган эдик. Дастлабки йили давлатга 3370 тонна пахта етказиб берилганлиги совхозимизнинг порлоқ келажагидан, иқтисодий истиқболидан дарак бўлганди. Орадан бир йил ўтгач, хирмонимиз 3500 тоннага, 1971 йилда эса 10400 тоннага етди. Бу рақамлар заминида чуқур изланиш ва жасоратли меҳнат мазмуни бор, албатта.

Охунбобоев номли янги совхоз 20 ишчи ва мутахассис, 6 та трактор ҳамда тўртта кўчма вагон билан чўлга ҳужум бошлаган эди. Хўжалигимизнинг бугунги социал ва иқтисодий қиёфаси ҳавас қилса арзигулик. 20 минг квадрат метр уй-жой бинолари қурилди. Ишчилар ҳамма қулайликларга эга бўлган шароитларда яшаб, кўтаринки руҳ билан меҳнат қилмоқдалар. Ўрта мактаб, медицина пункти, универсал магазин, 30 та дала шийпони, болалар боғчаси меҳнаткашлар ва уларнинг фарзандлари ихтиёрида. Хўжалигимиз йилига ўртача 1 миллион сўмдан кўп соф фойда олаётганлиги туфайли истиқбол поғоналаридан йилдан-йилга юксалиб бормоқда.

Келдибек Исматов бошлиқ комсомол-ёшлар бригадасининг меҳнатда эришган ютуқлари совхоздагина эмас, областда ҳам кенг довруқ таратди. Келдибек — ёш механизатор. Совхозимизга биринчилар сафида келган. Ўшандан буён машина билан пахта териб яхши натижаларга эришиб келмоқда. Бултур у «Ўзбекистон» терим агрегати бункеридан 670 тонна пахта тўкди. Бу йил Келдибек Исматов йирик бўлимлардан бирига бошқарувчи этиб тайинланди. Ёш пахтакорга кўрсатилган катта ишонч уни янги меҳнат зафарларига чорламоқда. Бўлим пахтакорлари 2100 тонна «оқ олтин» етиштириш учун белни маҳкам боғлаганлар.

Сувон Нормуродов, Ҳабиб Эргашев, Файзулла Турдиев, Абдулла Ниятов, Турсунбой Фармонов ўртоқлар бошқарувчилик қилаётган бўлимларнинг пахтакорлари ҳам тўққизинчи беш йилликнинг учинчи йилида катта марраларни кўзлаб меҳнат қилмоқдалар. Бизда илғор бўлим ва бригадаларнинг иш тажрибаларини оммалаштириш одат тусига айланган. Мусо Ражабов, Беркин Югурбеков, Ботир Авазов, Омон Файзиев, Аҳмад Турсунов, Сотиболди Улуғмуродов ўртоқлар бошлиқ илғор бригадаларнинг иш тажрибалари бошқалар учун ибрат бўлмоқда.

Ўтган йили Келдибек Исматов бошлиқ бригадада ҳосилдорлик гектар ҳисобига 45 центнер, М. Ражабов бошлиқ бригадада 34 центнер, А. Турсунов бошлиқ бригадада 31 центнерни ташкил этган бўлса, айрим бригадаларда ҳосилдорлик 16-17 центнердан нарига ўтмади. Бу йил совхозимизда биронта ҳам қолоқ бригада ва бўлим бўлмаслигига эришиш учун оммавий кураш бошладик. Келдибек Исматов бошлиқ бўлим пахтакорлари ўртача ҳосилдорликни гектар бошига 37 центнерга етказиш ташаббускори бўлиб майдонга чиқдилар.

Сўнгги йилларда пахтачиликни комплекс механизациялаш ва ҳосилдорликнинг бош омили бўлган алмашлаб экишни тўла жорий этиш борасида катта ишлар амалга оширилди. Йилига 200-250 гектар майдонга беда экиб келинаётган бўлса, бултур бедазорлар 850 гектарга етказилди. Бу йил бедазорларни минг гектарга етказдик. Бу эса совхозда тўққиз далали алмашлаб экиш схемасини тўла амалга ошириш имконини беради.

Шу нарсани тан олишимиз керакки, янги қўриқ совхозларни ташкил этиш йилларида деҳқончилик маданиятини юксалтириш ва алмашлаб экиш агротехникаси қоидаларига риоя қилишга етарли аҳамият берилмаган. Шу туфайли Мирзачўлнинг жуда кўп хўжаликларида қисқа вақт ичида ҳосилдорликнинг кескин тушиб кетиши, ерларнинг мелиоратив ҳолатининг бузилиши каби фактлар содир бўлди. Биз ўз хўжалигимизда ана шундай аҳволнинг такрорланмаслиги учун пахта билан алмашлаб экиладиган экин майдонларини йилдан-йилга пропорционал равишда кенгайтириб боришни бош вазифа қилиб белгилаганмиз.

Охунбобоев номли совхоз чўлнинг бир қанча кенжа хўжаликларига етакчилик қилди, десак янглишмаймиз. Сўнгги икки йил ичида совхозимиз бағридан уч хўжалик — 31-совхоз, «Уч қаҳрамон» совхози ва 16-совхоз ажралиб чиқди. Биз 3 минг гектардан ортиқ майдонимизни ана шу янги хўжаликларга тортиқ этдик. Шу туфайли совхозимиз ишчилари сўнгги йилларда кўплаб янги ерлар ўзлаштириш ва қишлоқ хўжалик оборотига киритиш устида катта меҳнат сарф қилдилар.

Совхознинг истиқбол планига кўра ва беш йиллик вазифаларига биноан 1975 йил охирида ҳосилдорликни гектар ҳисобига 25 центнерга етказиб, она-Ватанга 11 минг тонна пахта армуғон қилишимиз керак. Амалда эса ана шу маррага беш йилликнинг зарбдор учинчи йилида эришмоқчимиз. Режаларимиз аниқ ва равшан. Совхозимиз пахтакорлари буюк вазифалар йўлида самарали меҳнат қилиб, кўкламги экиш кампаниясига қизғин ҳозирлик кўрмоқдалар. 4 минг гектар майдон чигит экишга тахт қилиб қўйилди. Механизаторлар, бригада бошлиқлари, бўлим бошқарувчилари ва мутахассислар кўкламги экиш ишлари билан боғлиқ бўлган қисқа агротехника курсларини муваффақиятли ўтадилар. Чигит экишни бир ҳафта ичида тугаллаймиз. Ҳамма майдонда экишнинг сифатли ўтказилишини таъминлаймиз. Беш йиллик суръати биздан меҳнатда ана шундай жасорат кўрсатишни, ҳар бир ғанимат дақиқани қадрлашни талаб қилади.

Аҳмад ЖАВЛОНОВ,
Сирдарё областидаги Охунбобоев номли 30 «А» совхозининг директори.

А. Н. КОСИГИН ШВЕЦИЯГА ЖЎНАБ КЕТДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин 2 апрелда расмий визит билан Москвадан Швецияга жўнаб кетди.

К. Т. Мазуров, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, М. С. Соломенцев ўртоқлар, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, М. А. Лесечко, В. Н. Новиков, Л. В. Смирнов, Н. А. Тихонов, СССР министрлари А. А. Громико, А. А. Гречко, Н. С. Патоличев, Б. П. Бугаев, Н. А. Шчелоков, СССР Министрлар Советининг ишлар мудири М. С. Смиртюков, Москва Совети ижроия комитетининг раиси В. Ф. Промислов Внуково аэродромида А. Н. Косигинни кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Швециянинг СССРдаги мувaққат ишлар вакили Л. Вестерберг бор эди.

Латвия ССР Министрлар Советининг Раиси Ю. Я. Рубэн, денгиз флоти министри Т. Б. Гуженко, СССР министрларининг ўринбосарлари И. Н. Земсков ва М. Р. Кузьмин ҳам А. Н. Косигин билан бирга Швецияга жўнаб кетдилар.

(ТАСС).

А. Н. КОСИГИН СТОКГОЛЬМГА КЕЛДИ

СТОКГОЛЬМ, 2 апрель. **(ТАСС махсус мухбири).** Швеция ҳукуматининг таклифига биноан СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин расмий визит билан бу ерга келди.

Стокгольмнинг совет ва швед давлат байроқлари билан безатилган Арланда аэродромида Совет ҳукуматининг бошлиги А. Н. Косигинни Швеция бош министри У. Пальме, ташқи ишлар министри К. Викман ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида СССРнинг Швециядаги элчиси М. Д. Яковлев, социалистик мамлакатларнинг Швециядаги элчилари бор эди.

А. Н. Косигинни кутиб олиш чоғида фахрий қоровул саф тортиб турди ҳамда СССР билан Швециянинг давлат гимнлари ижро этилди.

Суратларда: бу йил ҳар бир соғин сигирдан 4700-5500 килограммгача сут соғиб олиш учун курашаётган Калинин районидаги «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги» колхозининг сут-товар фермасининг пешқадам сигир соғувчилари (чапдан) Ҳ. Ёдгорова, республика Олий Советининг депутати М. Исҳоқова, В. Мусаева, Қ. Файзиевалар.

А. Тўраев фотоси.

ЭГИЗ ҚЎЗИЛАР

ЧИРОҚЧИ. «Кўкдала» совхози чорвадорлари 22 минг совлиқнинг ҳар 100 бошидан 130 тадан қўзи олишга қарор қилишган. Айни вақтда совхозда қўзилатиш мавсуми бошланди. Совлиқлар эгиз қўзилай бошлади. Ниёз Бадалов, Абдураҳмон Муродов сингари чўпонлар ўз отарларидаги совлиқларнинг ҳар 100 бошидан 170-180 тадан қўзи олиш учун курашмоқдалар.

С. ҚУДРАТОВ.

ЧИГИТ ВА МАККАЖЎХОРИ ЭКИШ ҚАНДАЙ БОРМОҚДА

Республика областларида чигит ва маккажўхори экишнинг бориши тўғрисида шу йил 2 апрелга бўлган

МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — областлар; иккинчи стун — чигит экилган майдон (гектар ҳисобида); учинчи стун — бажарилиш проценти, тўртинчи стун — маккажўхори экилган майдон (гектар ҳисобида); бешинчи стун — бажарилиш проценти.

Наманган	2219	1,66	3530	21,9
Сурхондарё	1525	1,21	4180	42,09
Андижон	1179	0.6	5910	65,8
Фарғона	773	0.41	5302	22,9
Бухоро	170	0.1	2526	15,1
Тошкент	20	0.01	5684	26,3
Қашқадарё	12	0,01	1150	9,7
Хоразм	—	—	73	0,6
Сирдарё	—	—	7704	41,5
Самарқанд	—	—	1242	6,37
ҚҚАССР	—	—	—	—
Республика бўйича:	5898	0,35	37301	21,01

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

(Боши биринчи бетда).

Шу нарса белгилаб қўйилдики, саноатда мазкур системалар асосида бошқаришга ўтиш билан министрликларнинг (идораларнинг) тегишли ишлаб чиқариш бош бошқармалари (тармоқ бошқармалари) тугатилади.

Айрим ҳолларда, ишлаб чиқариш ва бошқарувнинг хусусиятлари талаб қилган тақдирда, белгиланган тартибда хўжалик ҳисобига ўтказилган ишлаб чиқариш (тармоқ) бош бошқармалари (бошқармалар) бошқарувнинг ўрта бўғини сифатида сақлаб қолиниши мумкин.

СССР министрликларига ва идораларига бошқарувни ташкил этишни мўлжаллаб қўйилганидек яхшилаш, корхоналарнинг йириклаштирилишини, ишлаб чиқариш бирлашмалари (комбинатлар), бутуниттифоқ ва республика саноат бирлашмалари тузишни техникавий-иқтисодий жиҳатдан асослаб саноатнинг тегишли тармоқларини бошқаришнинг бош схемаларини олти ой муддат ичида ишлаб чиқиб, СССР Министрлар Советига тасдиқлатиш учун тақдим этиш вазифаси топширилди.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари республика министрликлари ва идоралари бўйича саноат тармоқларини бошқариш схемаларини ишлаб чиқишлари ва тасдиқлашлари зарур.

Саноат тармоқларини бошқаришнинг бош схемалари ишлаб чиқилаётганида корхоналарнинг ва ташкилотларнинг маъмурий чегаралари ва қайси идорага тобелиги бошқарувнинг тағин ҳам самаралироқ формаларини жорий қилишга, бирлашмалар ва комбинатлар тузишга тўсқинлик қилмаслиги лозимлиги назарда тутилсин.

Шу нарса белгилаб қўйилдики, ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат) составига фабрикалар, заводлар, илмий-тадқиқот, конструкторлик, лойиҳалаш-конструкторлик муассасалари, технология ва бошқа ишлаб чиқариш корхоналари киритилади.

Социалистик давлат ишлаб чиқариш корхонаси тўғрисидаги Низомнинг кучи ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат) составига киритилган ишлаб чиқариш корхоналари ва муассасаларига жорий қилинмайди.

Ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат) тўғрисидаги Низом тасдиқланганига қадар у социалистик давлат ишлаб чиқариш корхонаси тўғрисидаги низомга мувофиқ иш олиб боради. Ишлаб чиқариш бирлашмаси (комбинат) социалистик давлат ишлаб чиқариш корхонаси учун белгилаб қўйилган ҳуқуқлар билан бир қаторда министрлик (идора), иттифоқдош республиканинг министрлар совети, саноат бирлашмаси томонидан белгиланган тартибда бериб қўйилган ҳуқуқлардан ҳам фойдаланади.

Қарорда кўзда тутиладики, Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмаси ишлаб чиқариш бирлашмаларидан, комбинатлар, саноат корхоналаридан, илмий-тадқиқот, конструкторлик, лойиҳалаш-конструкторлик, технология ташкилотларидан ҳамда бошқа корхоналар ва ташкилотлардан иборат яхлит ишлаб чиқариш-хўжалик комплексидир.

Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмаси ишлаб чиқаришнинг ҳолати ва ривожланиши, фан-техника тараққиёти ва ишлаб чиқаришнинг техникавий даражаси, чиқарилаётган маҳсулотнинг сифати, халқ хўжалигининг ва аҳолининг тегишли маҳсулот турларига бўлган эҳтиёжларини тўлиқроқ қондириш, капитал маблағлардан самарали фойдаланиш, ишлаб чиқариш қувватларини ўз вақтида ишга тушириш ва ўзлаштириш, қурилишнинг сметадаги қимматига ва молиявий интизомга риоя қилиш учун, шунингдек давлат плани топшириқларининг ва бюджет олдидаги мажбуриятларнинг бажарилиши учун жавобгардир.

Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмаси хўжалик ҳисоби асосида иш олиб боради, маҳсулот ишлаб чиқаришга қилинган харажатлар, шу жумладан лойиҳалаш, конструкторлик ва илмий-тадқиқот ишларига, янги буюмларни ва жараёнларни ўзлаштиришга (юқори ташкилотнинг маблағлари ва давлат бюджети ҳисобидан белгиланган тартибда пул билан таъминлаб туриладиган илмий-тадқиқот, тажриба-конструкторлик ишлари ҳамда янги техникани ўзлаштириш ишлари бундан мустасно), бошқарув аппаратини сақлашга қилинадиган харажатлар ўрнининг қопланишини таъминлаб туради, шунингдек бюджет ва банклар билан ҳисоб-китоб қилмоқ, бирлашмани ривожлантирмоқ учун, фондлар, резервлар ҳосил қилмоқ учун ҳамда бошқа мақсадлар учун зарур бўлган фойда олишни таъминлаб туради. Маҳсулот ишлаб чиқаришга қилинган харажатларнинг ўрнини тўла қоплаш ва фойда олиш нархлар ҳосил қилиш интизомига қатъий риоя қилинган ҳолда таъминланиши лозим.

Бутуниттифоқ саноат бирлашмаси СССР министрлигига, (идорасига) бўйсунади.

Республика саноат бирлашмаси иттифоқдош республиканинг иттифоқ-республика ёки республика министрлигига (идорасига) бўйсунади. Айрим ҳолларда республика бирлашмаси иттифоқдош республиканинг министрлар советига бўйсундирилиши мумкин.

Шу нарса белгилаб қўйилдики:

Бутуниттифоқ саноат бирлашмаси саноат тармоғини бошқаришнинг бош схемасига мувофиқ ҳамда тегишли иттифоқдош республикаларнинг министрлар советлари билан келишилиб, СССР министрлиги (идораси) томонидан тузилади.

иттифоқдош республиканинг иттифоқ-республика министрлигига (идорасига) бўйсундирилган республика саноат бирлашмаси тегишли СССР Министрлиги (идораси) билан келишилиб иттифоқдош республика Министрлар Совети томонидан тузилади.

Иттифоқдош республика Минисрлар Советига, иттифоқдош республиканинг республика министрлиги (идораси)га бўйсунувчи республика саноат бирлашмасини иттифоқдош республика Министрлар Совети тузади.

Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмаларининг асосий вазифалари қуйидагилардир:

халқ хўжалигининг ва аҳолининг тегишли маҳсулот турларига бўлган эҳтиёжларини мумкин қадар кўпроқ қондириш ва шундай маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ривожлантириш ва такомиллаштириш;

мақбул планлар ишлаб чиқиш давлат планининг ишлаб чиқариш, фойда ва бошқа кўрсаткичлар бўйича топшириқларини бажариш, бюджетга тўлов планини бажариш ва давлат интизомига риоя қилиш;

техника тараққиётини таъминлаш, фан, техника ва илғор тажриба ютуқларидан кенг фойдаланиш, янги техникага боғлиқ ишларнинг планлаштирилишини ташкил этиш;

юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш, ўзининг техника-иқтисодий кўрсаткичлари жиҳатидан Ватанимиздаги ва чет эллардаги энг яхши намуналарга мос келувчи ва шу намуналардан устун турган ва истеъмолчиларнинг талабларига жавоб берувчи янги маҳсулот ишлаб чиқаришни ўзлаштириш;

меҳнат унумдорлиги ва ишлаб чиқариш самарадорлиги юксак бўлишини таъминлаш, ишлаб чиқаришни концентрациялаш, ихтисослаш, кооперациялаш ва комбинациялашни амалга ошириш, бутун ишлаб чиқариш комплекси планли ва пропорционал равишда ривожланиб боришини таъминлаш, ички резервлардан максимал фойдаланиш, ишлаб чиқаришни барча чоралар билан интенсивлаш, хом ашёдан комплекс фойдаланишни таъминлаш, маҳсулот таннархини мунтазам равишда пасайтириб бориш ва ишлаб чиқариш рентабеллигини ошириш;

капитал маблағлардан рационал фойдаланиш ва самарадорлигини ошириш, қурилиш муддатларини қисқартириш ва таннархини арзонлаштириш, ишлаб чиқариш қувватлари ўз вақтида ишга туширилиб, улардан тўла фойдаланишни таъминлаш;

бирлашма составига кирувчи корхона ва ташкилотлар тузилган шартномалар (ижро этиш учун қабул қилинган нарядлар) ҳамда ташқи савдо ташкилотларининг заказ-нарядларида кўрсатилган муддатларда ва номенклатурада (ассортимент) белгиланган миқдорда маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини бажаришни таъминлаш;

ишлаб чиқаришни планлаштириш ва бошқаришни такомиллаштириш, меҳнатни илмий асосда ташкил этишни жорий қилиш, корхона ва ташкилотларни бошқаришда иқтисодий методлар ролини ошириш;

социалистик мусобақани бутун чоралар билан ривожлантириш ҳамда ишлаб чиқаришни бошқаришда, бирлашма составига кирувчи корхоналар ва ташкилотлар коллективларини социал ривожлантириш борасидаги тадбирларни амалга оширишни таъминлаш;

меҳнаткашларнинг маданий-маиший ва уй-жой шароитини яхшилаш, энг қулай ва хавфхатарсиз меҳнат шароитларини яратиш.

Қуйидагилар белгилаб қўйилди:

Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмасига якка бошчилик асосида ишловчи бирлашма бошлиғи бошчилигидаги бирлашма бошқармаси раҳбарлик қилади;

Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмаси бошқармаси бирлашма составига кирувчи корхона ва ташкилотларнинг план топшириқларини тасдиқлаб беради, молия ишларини ташкил этади, хўжалик ҳисоби, план ва шартнома интизомини мустаҳкамловчи, фойдани кўпайтирувчи ва рентабелликни оширувчи соҳани ривожлантиришга сарфланувчи капитал маблағлардан самарали ва рационал фойдаланишни юксалтирувчи, лойиҳадаги қувватлар ўз вақтида ишга туширилиши ва улар тезроқ ўзлаштирилиши борасидаги тадбирларни ўтказади, барча оборот маблағларни сақлашни, улардан бирон мақсад йўлида самарали фойдаланишни ҳамда уларнинг оборотини тезлаштиришни, бюджет, банклар билан, материал етказиб берувчилар билан, шунингдек ишчи ва хизматчиларнинг иш ҳақи юзасидан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилинишини таъминлайди;

фойдадан тўловлар юзасидан давлат бюджети билан ҳисоб-китобни бирлашма составига кирувчи корхона ва ташкилот қилади ёки СССР Молия министрлиги тегишли министрликлар (идоралар) билан келишиб белгилайдиган тартибда, умуман бирлашма хўжалик фаолиятининг натижаларига қараб бирлашма бошқармаси томонидан марказлашган тартибда ўтказилиши мумкин;

ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш мақсадида бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмасида айрим ишлаб чиқариш хўжалик вазифаларининг бажарилиши тамомила ёки қисман марказлаштирилади;

Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмасида: ишлаб чиқаришни ривожлантириш марказлашган фонди, моддий рағбатлантириш марказлашган фонди, социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши марказлашган фонди, илмий тадқиқотлар фонди, янги техникани ўзлаштириш фонди, янги техникани яратганлик ва жорий этганлик учун мукофотлашнинг марказлашган фонди, экспорт учун ишлаб чиқаришни ривожлантириш фонди, ихтирочилик ва рационализаторлик таклифларини жорий этишга ёрдам фонди, корхона ва хўжалик ташкилотларига молиявий ёрдам кўрсатиш учун резерв, капитал ремонтга аталган амортизациявий ажратмалар резерви ҳамда тегишли министрликлар ва идоралар учун мавжуд қонунларда белгиланган миқдорда бошқа фонд ва резервлар ташкил этилиши мумкин.

СССР министрликлари ва идораларига ҳамда иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига Бутуниттифоқ ва республика саноат бирлашмаларини тегишли бирлашмалар составига кирувчи корхона ва ташкилотларга территориал жиҳатдан яқинлаштириш зарурлигини назарда тутиб, уларнинг турар жойини аниқлаш таклиф этилди.

Умуман бирлашманинг ва унинг составига кирувчи корхона ва ташкилотларнинг манфаатларини назарда тутиш, шунингдек хўжалик фаолияти натижалари учун корхона ва ташкилотлар масъулиятини ошириш мақсадида Бутуниттифоқ ёки республика саноат бирлашмасида директорлар кенгаши тузилади. Бирлашма бошлиғи, унинг ўринбосарлари, ишлаб чиқариш бирлашмалари (комбинатлар), корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари ҳамда тегишли касаба союз органининг вакили кенгаш составига киритилади.

Ишлаб чиқариш бирлашмалари (комбинатлар), Бутуниттифоқ ва республика саноат бирлашмаларини тузиш асосида саноатни бошқаришни ташкил этиш такомиллаштирилиши муносабати билан қарорда министрликлар (идоралар) соҳаларини перспектив ривожлантириш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг туб масалаларини ҳал этишга, планлаштириш ва бошқариш методлари системаларини такомиллаштиришга, ягона техникавий сиёсат ўтказишга, капитал маблағлар самарадорлигини таъминлашга, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга, ишлаб чиқариладиган маҳсулот сифатини оширишга, мутахассисларни жой-жойига қўйиш ва улардан фойдаланишни яхшилашга, меҳнат унумдорлигини оширишга ҳамда мамлакатнинг барча маҳсулот турларига бўлган эҳтиёжларини мумкин қадар тўлароқ қондиришга куч-ғайратларини сарфлашлари кераклиги кўзда тутилади.

Министрликлар ва идоралар қўйилган вазифалар муваффақиятли бажарилишини таъминламоқ учун функциявий бўлинмалар ишларини яхшилаш учун зарур чоралар кўрмоқлари керак.

СССР Госплани ва иттифоқдош республикалар Министрлар Советларига тегишли республикалар территориясида жойлашган ва турли идораларга қарашли корхоналар ва ташкилотлар маҳсулот ва хизматлар билан таъминлаш мақсадида тармоқлараро тайёрловчи, ремонт қилувчи ва бошқа хил хизмат кўрсатувчи корхоналарни концентрация қилиш тўғрисида СССР министрликлари ва идоралари иштирокида таклифлар ишлаб чиқиш ва шу таклифларни 1974 йил 1 июлгача СССР Министрлар Советига тақдим этиш вазифаси топширилди.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка, область, шаҳар ва район партия комитетларига саноатни бошқаришни такомиллаштириш борасида ушбу қарорда белгиланган чоралар амалга оширилишини назорат қилиб туришни таъминлаш, шу соҳадаги ташкилотчилик ишларини кучайтириш, бошқариш структурасини ихчамлаштириш ва ортиқча бўғинларни қисқартиришга, кадрларни танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашни яхшилашга, топширилган иш учун уларнинг масъулиятини оширишга алоҳида эътибор бериш таклиф этилди. Бирлашмалар тузилаётганида умумдавлат манфаатларини кўзлаш, тор идорачилик ва маҳаллий манфаатларни назарда тутиб иш кўришга йўл қўймаслик лозим.

* * *

Айни маҳалда СССР Министрлар Совети Бутуниттифоқ ва республика саноати бирлашмалари тўғрисидаги умумий Низомни тасдиқлади. Низомда Бутуниттифоқ ва республика саноат бирлашмаларининг асосий вазифалари ва функциялари, уларнинг иш принциплари, бирлашмалар марказлашган фондлари ва резервларини ҳосил қилиш ва улардан фойдаланиш тартиблари, шунингдек Бутуниттифоқ ва республика саноат бирлашмаларининг планлаштириш, фан-техника тараққиёти, капитал қурилиш, моддий техника таъминоти ва мол сотиш, меҳнат ва иш ҳақи, молия ва кредит соҳасидаги, ташқи иқтисодий фаолият соҳасидаги ҳуқуқлари ва вазифалари ҳам муфассал кўрсатиб берилган, бирлашмалар тузиш, қайтадан ташкил этиш ва тугатиш тартиблари ҳам кўзда тутилган.

Суратларда: (юқоридан) 1. Тошкент «Агрегат» заводининг 20-цехи зарбдор слесарлари Анатолий Мавленков ва Ахтам Акбаров ўртоқлар редукторларни йиғаётган пайт. 2. Тошкент кабель заводининг меҳатсевар ишчиси, коммунистик меҳнат зарбдори Алексей Шишанов. Бу шижоаткорлар ўз зиммаларига юксак мажбуриятлар олиб меҳнат қилишяпти. Смена ва ойлик топшириқларини муттасил ошириб адо этишяпти.

М. Нуриддинов фотолари.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

„ОҚСАЁТГАН СОҲА“

Газетанинг шу йил 25 февраль сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган танқидий мақола юзасидан Самарқанд область партия комитетидан қуйидаги жавоб олинди: газета муҳим масалани ўз вақтида жуда тўғри кўтарган. Ҳақиқатан область хўжаликлари беш йилликнинг дастлабки икки йилида дон етиштириш ва давлатга сотиш планларини бажармадилар.

Шуни айтиш керакки, областда дон экинларининг 95 проценти лалмикор ерларга экилади ва ана шу майдоннинг кўпчилик қисми Пастдарғом, Каттақўрғон, Нарпай, Хатирчи ва Нурота районларидаги намгарчилик жуда оз бўладиган жойлардан иборат. Мазкур районларда ғалланинг ҳосилдорлиги кўп жиҳатдан иқлим шароитига боғлиқдир. 1971 ва 1972 йилларда эса бу ерларда иқлим шароити ғалла экинлари учун жуда ноқулай бўлди.

Лекин эътироф этиш керакки, ғалладан кам ҳосил олинишига фақат об-ҳаво шароитининг лалмикор деҳқончилик учун ноқулай келганлигина эмас, балки мақолада мутлақо тўғри кўрсатилганидек, областнинг бир қатор районлари ва хўжаликларида донли экинлар ҳосили етиштириш агротехникаси пастлиги сабаб бўлди.

Область районлари ва хўжаликлари беш йилликнинг ўтган икки йилида дон етиштириш ва давлатга сотиш планлари бажарилмаганлигини ҳисобга олиб, конкрет тадбирлар ишлаб чиқдилар. Унда 1973 йили 297,3 минг тонна дон, шу жумладан 7,8 минг тонна шоли ва 24,5 минг тонна маккажўхори дони етиштириш назарда тутилади. Бу, 1972 йили етиштирилган барча донга нисбатан 115 минг тонна ва шу жумладан маккажўхори донига қараганда 14,3 минг тонна кўпдир. Айни вақтда ғалла уруғчилигини бир мунча яхшилаш, тоза шудгорни кўпайтириш, гербицид ва ўғитлардан кенг фойдаланиш мўлжалланмоқда.

Суғориладиган ерларда донли экинлардан гарантияланган ҳосил олиш мумкинлигини назарда тутиб, бу йил 23,1 минг гектар суғориладиган майдонга дон, шу жумладан 2,1 минг гектар майдонга шоли ва 7 минг гектар майдонга дон олиш учун маккажўхори экиш планлаштирилди.

Суғориладиган ерларда дон етиштирадиган бригадаларнинг состави ва сони қайта кўриб чиқилди. Областда ҳаммаси бўлиб 188 та ихтисослаштирилган ғаллачилик бригадаси ташкил этилди. Уларга зарур миқдорда ишчи кучи, техника ва транспорт воситалари, минерал ўғитлар ажратиб берилди. Ғаллачилик бригадалари аъзоларининг рағбатлантириш тартиби ишлаб чиқилди ва тасдиқланди.

Область партия комитетида ва Ўзбекистон лалмикор деҳқончилик илмий-тадқиқот институтининг Каттақўрғондаги таянч пунктида барча ғаллачилик бригадаларининг бошлиқлари, колхоз ва совхозларнинг бош агрономлари, район ижроия комитетлари қишлоқ хўжалик бошқармаларининг бошлиқлари ва бош агрономлари, район комсомол комитетларининг секретарлари, ғаллачилик билан шуғулланувчи илмий ходимлар иштирокида семинар-кенгашлар ўтказилди. Унда суғориладиган ерларда дон етиштириш агротехникаси юзасидан ишлаб чиқилган тавсиялар тасдиқланди, ғаллачилик бригадалари бошлиқларининг мўл ҳосил етиштириш юзасидан олган мажбуриятлари маъқулланди ва улар маҳаллий матбуотда эълон қилинди.

Шу йил февраль ойининг бошида колхоз ва совхозлар бош агрономларининг беш кунлик семинари ўтказилиб, унда лалмикор ерларда донли экинлардан мўл ҳосил олиш масаласи муҳокама қилинди.

Олинган юксак мажбуриятларни муваффақиятли бажариш мақсадида 272,4 минг гектар майдонга, шу жумладан 11,6 минг гектар суғориладиган ерга кузги дон экилди.

Ўтказилган текшириш шуни кўрсатдики, кузги дон қишдан омон чиққан ва ҳозир унинг ҳолати яхши.

Яқинда область партия комитети ва область ижроия комитетида район ижроия комитетлари қишлоқ хўжалик бошқармаларининг бошлиқлари ва бош агрономлари, район комсомол комитетларининг секретарлари иштирокида маккажўхоричилик бригадалари бошлиқларининг состави қараб чиқилди. Сўнгра улар район партия комитетларининг бюросида тасдиқланди.

Бу йил 50 минг гектар майдондаги кузги ғаллани озиқлантириш учун 7 минг тонна минерал ўғит ажратилди ва ҳозиргача қарийб 10 минг гектар майдондаги экин озиқлантирилди. Кузги ғаллани бороналаш ва суғориш ишлари кизғин давом эттирилмоқда. Баҳорги дон экиш тугалланди.

Шоли ва маккажўхори экиладиган майдонлар белгилаб чиқилди. Қулай муддат келиши билан ана шу экинларни экишга киришилади ва бу иш қисқа муддатда сифатли қилиб бажарилади.

КОММУНИЗМ КИШИСИНИ ТАРБИЯЛАШ

Пропагандистларга ёрдам

КПСС XXIV съезди қарорлари ва ҳужжатларида оммани коммунистик руҳда тарбиялаш масалаларига катта эътибор берилган. Бу муҳим ҳужжатларда партиянинг оммага ғоявий таъсирини кучайтириш ва унинг ҳамма форма ва воситаларини такомиллаштиришнинг асосий вазифалари ва йўллари белгилаб берилган.

Ҳозирги босқичда партия ташкилотлари олиб бораётган ғоявий-сиёсий ишларнинг асосий мақсади ва мазмуни меҳнаткашларда коммунистик дунёқарашни, юксак ғоявий-сиёсий фазилатларни, коммунистик ахлоқ формаларини шакллантиришдан иборатдир. КПСС XXIV съездида қайд қилинганидек, барча совет кишиларида коммунистик дунёқарашни шакллантириш, уларни марксизм-ленинизм ғоялари руҳида тарбиялаш партия олиб бораётган бутун ғоявий-тарбиявий ишларнинг ўзагидир.

Коммунизм қурилиши ишлаб чиқарувчи кучларнинг юксак даражасига эришишни, экономикани тез суръатлар билан ривожлантиришгина эмас, шу билан бирга, ўтмиш сарқитларидан ҳоли бўлган коммунистик ахлоқ ва дунёқарашни ўзига сингдирган, коммунистик фазилатга хос характерли, урф-одатлари шунга монанд янги кишини шакллантиришни ҳам назарда тутади.

Янги кишини шакллантириш — анча мураккаб ва узоқ вақт талаб қиладиган, жуда катта тарихий аҳамиятга молик бўлган жараёндир. Янги кишини марксча-ленинча идеология асосидагина тарбиялаш мумкин. Бу тарбия бутун ҳаётимизда воқелик фактларига ва ҳодисаларга синфий ёндошишни, ғоявий позициямизнинг аниқ ва равшан бўлишини, буржуа идеологиясининг кирдикорларига доим юксак даражада ҳушёр бўлиб туришни, ўтмиш сарқитларини қадамба-қадам суриб чиқаришни тақозо этади.

Бизнинг партиямиз совет кишиларини тарбиялаш, уларга таълим бериш борасидаги ҳамма ишларни уларда коммунистик онглилик ва ахлоқни шакллантиришга бўйсундириб келди ва бундан кейин ҳам шунга бўйсундиради.

Янги кишини тарбиялашда яна шунга алоҳида эътибор бериш керакки, бизнинг кишиларимиз коммунизм учун кураш шароитлари ва вазифаларига монанд бўлган бурч, қадр-қиммат, ифтихор сингари фазилатларни ўзларига мукаммал сингдирган бўлмоқлари лозим. Бу жиҳатларни назарда тутиб В. И. Ленин, шундай қилиш керакки, ҳозирги замон ёшларини тарбиялаш, уларга таълим бериш, ўқитишга доир ҳамма ишлар уларни коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялашдан иборат бўлсин, деган эди.

В. И. Ленин, коммунизм қуриш учун курашни коммунистик ахлоқнинг асосий мазмуни деб таълим берди. Коммунистик ахлоқнинг сиёсий негизи эса социалистик тузум бўлиб, унинг сиёсий негизи марксча-ленинча дунёқарашдан иборат.

Энг адолатли ва олижаноб коммунистик ахлоқ ишчилар синфининггина эмас, балки барча меҳнаткашларнинг манфаатларини ва идеалларини акс эттиради. У социализмнинг буюк социал-иқтисодий ва ахлоқий-сиёсий муваффақиятларига асосланади, коммунизмнинг илҳомбахш ғояларига таянади.

Кишилик жамиятининг энг олий мақсади бўлган коммунизм шахснинг ахлоқий фазилатлари ҳар томонлама равнақ топиши учун энг қулай шароит яратади. КПСС Программасида қайд қилинганидек, **«Коммунизмга ўтиш процессида жамият ҳаётида ахлоқ асосларининг роли тобора кучайиб боради, маънавий факторнинг таъсир доираси кенгаяди ва шунга мувофиқ, кишилар ўртасидаги ўзаро муносабатларни маъмурий йўл билан тартибга солишнинг аҳамияти камайиб боради. Партия гражданлар онгли интизомининг коммунистик ижтимоий ҳаёт асосий қоидаларининг мустаҳкамланиши ва ривожланишига олиб борувчи барча формаларини рағбатлантиради»**.

Ахлоқий тарбия коммунистик тарбиянинг бошқа томонлари, яъни сиёсий, эстетик, ақлий ва жисмоний томонлари билан органик боғланган бўлиб, унинг энг муҳим таркибий қисмини ташкил этади.

Коммунистик ахлоқий талаблар ҳар бир совет кишисининг ички эҳтиёжига айланиши, коммунистик ахлоқнинг энг мураккаб вазифаларидан биридир. Коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси ҳам бутун совет жамияти, кишиларнинг манфаатлари билан чамбарчас боғлиқдир.

Коммунистик ахлоқни тарбиялаш муваффақияти партия ва жамоат ташкилотлари олиб бораётган идеология ишлари ва объектив фактларгагина боғлиқ эмас. У айни вақтда совет кишиларининг ўзларига, уларнинг ўзларига нисбатан талабчанлигига, турмушда ва ишлаб чиқариш коллективида коммунистик ахлоқни ўзларида шакллантира билишига ҳам боғлиқдир. Ахлоқий принциплар совет кишиларининг шахсий эътиқодига айланган, улар ўз эҳтиёжлари ва урф-одатларини ҳар қандай вазиятда ҳам коммунистик жамият қурилиши учун кураш манфаатларига бўйсундира оладиган тақдирдагина ғоявий-тарбиявий ишлар муваффақиятли бўлади.

Бутун жамиятнинг ва ҳар бир жамият аъзосининг куч-ғайратини уйғунлаштирган тақдирдагина капитализм иллатларига хотима бериш, коммунистик ахлоқ принципларини кундалик нормага айлантириш мумкин. Ахлоқ тарбияси тарбия объектига ҳурмат асосида олиб борилганда, ғоявий ва ташкилий ишларни бир-бири билан моҳирона уйғунлаштиргандагина кутилган натижа беради.

Коммунистик ахлоқ мамлакатимизда коммунистик жамият қуриш вазифаларига бўйсундирилган. В. И. Ленин бир неча бор кўрсатиб ўтган эдики, совет кишиларини ахлоқий тарбиялаш, тарбия ишларини сиёсий, коммунизм қурилиши вазифаларидан ажратиб бўлмайди.

Коммунистик тарбия ишида шахсни ҳар томонлама ва гармоник ривожлантириш катта аҳамиятга эга. Совет кишиларини, хусусан, ўсиб келаётган ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш ижтимоий муносабатларга ва жамиятнинг туб манфаатларига тўла мувофиқ бўлган бизнинг жамиятимизда коммунистик тарбия ҳар томонлама камол топган шахсни вояга етказишнинг қудратли воситасидир.

Карл Маркс ҳар томонлама ривожланган шахсни тарбиялаш деганда, биринчидан ақлий тарбияни, иккинчидан, жисмоний тарбияни ва учинчидан, техника таълимини тушунган.

МУТАХАССИСЛАР МАСЛАҲАТИ

ДОН ВА ОЗУҚА

МАККАЖЎХОРИДАН МЎЛ ҲОСИЛ ОЛИШ ЙЎЛЛАРИ

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари беш йилликнинг учинчи йилида дон етиштиришни 1 миллион 441 минг тоннага, шу жумладан маккажўхори дони етиштиришни 320 минг тоннага етказишга аҳд қилдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг табрик хатига жавобан республиканинг ёш маккажўхорикорлари ҳар гектар ердан 60 центнер ва бундан кўпроқ маккажўхори дони етиштиришга сўз бердилар.

Юксак мажбуриятни бажариш учун зўр ғайрат-шижоат билан меҳнат қилиш, илғор агротехникани қатъият билан жорий этиш зарур.

Юқори ҳосил олиш учун энг аввал экиладиган маккажўхори навини тўғри танлаш лозим. «ВИР—338ТВ», имеретин гибриди, маҳаллий сарғиш, «Ўзбекистон-100», «Краснодар—1/49» навларини экиш тавсия этилади. Республиканинг моҳир маккажўхорикорлари бу навлар экилган майдонларнинг гектаридан 80-100 центнер ва бундан кўпроқ дон олмоқдалар.

«ВИР-338ТВ» гибрид нави экилган майдонларнинг гектаридан 80-100 центнер ва бундан кўпроқ дон олиш мумкин. Унинг дони сарғиш бўлиб, тишсимон кўринишга эга. Ўсимликнинг бўйи 3 метргача етади. Пояси ва барглари ҳосил йиғиб олинганидан кейин ҳам кўкligича қолади. Ундан силос бостириш учун фойдаланиш мумкин. Ўсиш даври 125-130 кун давом этади. Пуфаксимон қоракуя касаллигига чидамлилик даражаси юқори, фузариоз касаллигига чидамлилик даражаси эса ўртача. Бу нав маккажўхорини асосан дон олиш учун, жанубий районларда эса аввал экилган экинлар ҳосили йиғиштириб олингандан кейин уларнинг ўрнига экиш тавсия этилади. У республиканинг барча областларида районлаштирилган.

Имеретин гибриди дон олиш учун экилган майдонларнинг гектаридан 50-60 центнер ва бундан кўпроқ дон, силос учун экилганда эса гектаридан 650 центнер ва бундан кўпроқ думбул сўтали кўкпоя олиш мумкин. Дони сарғиш бўлади. Ўсимликнинг бўйи 3-3,5 метрга етади. Ўсиш даври 145 кун давом этади. Пуфаксимон қоракуя касаллигига чидамлилик даражаси ўртача, фузариоз касаллигига чалинади. Маккажўхорининг бу нави Тошкент, Фарғона, Наманган, Андижон, Сурхондарё областлари ва Қорақалпоғистон АССРда районлаштирилган.

Маҳаллий сарғиш маккажўхори дон олиш учун экилганда гектаридан 60-70 центнер ва бундан кўпроқ дон, силос учун экилганда эса гектаридан 600 центнер ва бундан кўпроқ думбул сўтали кўкпоя олиш мумкин. Дони сарғиш бўлади. Ўсимликнинг бўйи 3,5 метрга етади. Ўсиш даври 135-140 кун давом этади. Пуфаксимон қоракуя касаллигига чидамлилик даражаси ўртача, фузариоз касаллигига деярли чалинмайди. Бу нав маккажўхорини дон ва силосбоп кўкпоя олиш учун асосан баҳорда экиш тавсия этилади. Маккажўхорининг бу нави Самарқанд, Тошкент, Сирдарё ва Хоразм областларида районлаштирилган.

«Ўзбекистон-100» навли маккажўхори дон олиш учун экилганда гектаридан 60-70 центнер ва бундан кўпроқ дон, силос учун экилганда эса гектаридан 650-680 центнер ва бундан кўпроқ думбул сўтали кўкпоя олиш мумкин. Дони сарғиш бўлади. Ўсимликнинг бўйи 3,5 метрга етади. Ўсиш даври 130-135 кун давом этади. Республиканинг барча областларида районлаштирилган.

«Краснодар—1/49» (гибрид) навли маккажўхорини республиканинг барча областларида аввал экилган экинлар ҳосили йиғиштириб олингандан кейин уларнинг ўрнига, Қорақалпоғистон АССР ва Хоразм областида эса бирламчи асосий экин сифатида экиш тавсия этилади. Бу нав маккажўхори ўсимлигининг бўйи 2,5 метрга етади. Дони сарғиш бўлиб, тишсимон кўринишга эга. Ўсиш даври 118 кун давом этади. Пуфаксимон қоракуя касаллигига чидамлилик даражаси юқори, фузариоз ва сўта оқ касаллигига чидамсиз. Бирламчи асосий экин сифатида экилганида гектаридан 50-60 центнер, илгари экилган экинлар ҳосили йиғиштириб олингач, уларнинг ўрнига экилганда 40 центнер дон, силос учун экилганда эса гектаридан 350-450 центнер кўкпоя олиш мумкин.

ЕРНИ ЭКИШГА ТАЙЁРЛАШ

Маккажўхори экиладиган майдонларда тупроқдаги намни сақлаш ва бегона ўтларни йўқотиш мақсадида эрта баҳорда ер етилгач шудгорни тишли бороналар билан икки марта бороналаш керак. Уруғни экиш олдидан тупроқни донадор қилиш мақсадида ер аввал уруғ тушадиган чуқурлик бараварида культивация қилинади, сўнг 10-12 сантиметр чуқурликда дискаланади ёки чизелланади. Шундан кейин ер бороналаниб, мола бостирилади.

МАККАЖЎХОРИНИ ЭКИШ. Маккажўхорини экиш пайти келди. Барча областларда маккажўхори экишни апрель ойининг биринчи ўн кунлигида, Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда эса апрелнинг иккинчи ярмида тугаллаш даркор.

Маккажўхори дон олиш учун экилганда қатор орасининг кенглиги 70 ва 90 сантиметр бўлиши керак. Қатор орасининг кенглигини 70 сантиметр қилиб экадиган маккажўхори сеялкалари ва 70 сантиметр қилиб экадиган чигит сеялкалари бўлмаган хўжаликларда маккажўхорини 60х60х1,5 ва 60х60х2 сантиметрли схема билан экиш тавсия этилади.

Қатор орасининг кенглигини 70 сантиметр қилиб экиш учун «СКТН-6» ва «СКНК-6» маркали махсус маккажўхори сеялкаларидан фойдаланиш керак.

Юқорида кўрсатилган механизмлардан ерга бир йўла минерал ўғитлар солган ҳолда маккажўхорини квадрат-уялаб экиш учун фойдаланилади. Маккажўхори қатор орасининг кенглиги 90 сантиметр қилиб экилганда «СЧХ-4А-3» маркали сеялкаларни пахтачиликка мослаштирилган «Т-28Х4» ёки «МТЗ-50Х» маркали тракторларга тиркаб ишлатилади.

Маккажўхори 70х70х2 сантиметрли схема билан экилганда бир гектар ерда 40,8 минг туп, 90х30х1,5 сантиметрли схема билан экилганда 55,5 минг туп, 60х60х1,5 сантиметрли схема билан экилганда 42 минг туп ва 60х60х2 сантиметрли схема билан экилганда 56 минг туп кўчат бўлиши керак.

Маккажўхори қайси схема билан экилишидан қатъий назар, ВИР-338 ТВ» гибрид ва «Краснодар — 1/49» навларининг уруғидан фойдаланилганида бир гектар ерда 55-60 минг туп, бошқа барча навларнинг уруғидан фойдаланилганида эса 40-45 минг туп кўчат бўлиши зарур.

Маккажўхори дон олиш учун экилганида унинг нави ва экиш схемасига қараб бир гектар ерга 20-30 килограмм уруғлик сарфланиши ва уруғ 5—8 сантиметр чуқурликка тушиши лозим.

МАККАЖЎХОРИНИ ПАРВАРИШ ҚИЛИШ. Маккажўхорини парвариш қилиш билан боғлиқ бўлган ишлар экилган уруғ униб чиқмасдан олдин ва униб чиққандан кейин ерни бороналаш, экинни яганалаш, қатор ораларини узунасига ва кўндалангига культивация қилиш, уялардаги бегона ўтларни юлиб олиш, ерга ўғит солиш, экинни суғориш, сунъий йўл билан қўшимча равишда чанглатиш ва зараркунандалар ҳамда касалликларга қарши курашдан иборатдир.

Экилган уруғ униб чиққунча ва униб чиққандан кейин тупроқда ҳосил бўлган қатқалоқни йўқотиш мақсадида ерни бороналаш, бунинг учун ротацион юмшатгич ёки бороналардан фойдаланиш тавсия этилади. Бу иш ўсимлик тупларида икки-учтадан барг ҳосил бўлгандан кейин яганалашдан олдин бажарилади. Экилган уруғ униб чиққандан кейин қаторлар текшириб чиқилади ва кўчат йўқ уяларга қўшимча равишда бироз ивитилган уруғ экилади.

Маккажўхори қатор ораларини биринчи марта ишлаганда, яъни культивация қилиб, букетлар созланган ва ягана ўтказилган вақтда ҳар бир уяда зарур миқдордаги ўсимлик туплари қолдирилади. Сўнгра экинни биринчи озиқлантириш сифатида ерга бир йўла ўғит солган ҳолда суғориш эгатлари олинади. Маккажўхори қатор ораларини иккинчи марта ишлаш, яъни узунасига ва кўндалангига культивация қилиш биринчи ишловдан кейин орадан тахминан 10-15 кун ўтгандан кейин узунасига культивация қилишдан бошланади. Маккажўхори қатор ораларини ишлаш сони ва муддатлари бегона ўтларнинг кўп ёки оз пайдо бўлиши, тупроқнинг ҳолати ва суғоришнинг муддатига қараб белгиланади.

Иккинчи кўндалангига культивациядан кейин орадан 10-12 кун ўтгач учинчи узунасига культивация қилинади. Бунда культиваторнинг ишчи органлари (пичоқлар ва наральниклар) 6-8 сантиметр чуқурликка ва ўртадаги юлдузчали панжа ёки наральник 12-14 сантиметр чуқурликка ботадиган қилиб ўрнатилади. Шундан кейин экинни бир йўла озиқлантирган ҳолдла суғориш эгатлари олинади.

Маккажўхори қатор ораларини ишлаш учун пахтачиликда ишлатиладиган «КРТ-4Б», «КРХ-3,6», «КРХ-4» ва маккажўхори етиштиришда ишлатиладиган «КРН-4,2» маркали культиваторлардан фойдаланиш керак. «КРТ-4Б», «КРХ-3,6» ва «КРХ-4» маркали культиваторлар «Т-28-Х4» ва «МТЗ-50Х» маркали тракторларга, «КНР 4,2» маркали культиваторлар эса «Т-40» маркали тракторларга ва барча турдаги «Белорусь» тракторларига осиб ишлатилади.

МАККАЖЎХОРИНИ ОЗИҚЛАНТИРИШ. Маккажўхори экиладиган майдонларга ерни кузда шудгорлаш олдидан ўғит солинмаган бўлса, ерни экишга тайёрлаш вақтида ўғит солиш даркор. Бунда ҳар гектар ерга 10-20 тонна чиритилган маҳаллий ўғитга 300-400 килограмм суперфосфат ва 100 килограмм калийли ўғит аралаштириб солинади.

Маккажўхори экиладиган ерларга аммиак селитраси солиш ҳам яхши самара беради. Маккажўхорини икки марта — дастлаб ўсимлик тупларида 4-5 тадан ва сўнгра 8-10 тадан барг ҳосил бўлганда озиқлантириш тавсия этилади.

МАККАЖЎХОРИНИ СУҒОРИШ. Маккажўхори гуллашидан 10-15 кун аввал ва гуллагандан кейин 20-25 кун мобайнида сувни кўп талаб қилади. Умуман маккажўхорини ўсиш даврида ҳаммаси бўлиб 5-7 марта суғориш, баҳорда ёғингарчилик кам бўлганда эса бундан ташқари экилган уруғни ундириб олиш учун яна бир марта сув бериш зарур.

Маккажўхори ҳар гектар ерга 800-900 куб метр сув сарфлаган ҳолда эгатлар орқали суғорилади. Маккажўхорини биринчи марта дастлабки озиқлантиришдан кейин ўсимлик тупларида 5-6 тадан барг ҳосил бўлганда, иккинчи марта иккинчи озиқлантиришдан кейин учинчи марта кучаласини ташлаганда, тўртинчи марта гуллаганда, бешинчи марта дон ола бошлаганда, олтинчи ва еттинчи марта дони думбул бўлганда суғориш керак.

МАККАЖЎХОРИ ЗАРАРКУНАНДАЛАРИ ВА КАСАЛЛИКЛАРИ ҲАМДА УЛАРГА ҚАРШИ КУРАШ. Баҳор пайтида маккажўхори ниҳолларига кемирувчи кўк қурт тунлами, сим қурти ва бошқа хил ҳашаротлар, янгидан ўзлаштирилган ерларда эса кравчик қўнғизлари зарар етказади. Маккажўхори ўсимлигининг тупларида 7-9 тадан барг ҳосил бўлган даврда унга карадрина, леукани тунлами, семиз қурт, пьявица қўнғизи, шира, саратонлар, попик ҳосил бўлган ва гуллаган вақтда эса кўсак қурти, ўргимчаккана, трипс, ўсимликканаси, маккажўхори қурти кабилар зарар келтиради. Ёз даврида экилган маккажўхорини кузги тунлам, карадрина ва кўсак қурти ҳаммадан кўпроқ зарарлантиради.

Маккажўхори касалликлари ичида экилган уруғ ва янги униб чиққан ниҳолнинг моғорлаши, пуфаксимон қоракуя, чанг қоракуя ва бошқа баъзи бир касалликлар энг кўп тарқалган ҳамда катта зарар етказадиган касалликлар ҳисобланади. Маккажўхори зараркунандалари ва касалликларига қарши кураш мақсадида бир тонна уруғликни 2-3 килограмм ТМТД препарати ёки 2-6 килограмм фентуран билан дорилаш даркор.

СУНЪИЙ ЙЎЛ БИЛАН ҚЎШИМЧА ЧАНГЛАТИШ. Ҳавонинг намлик даражаси кам, иссиқлик даражаси юқори бўладиган зоналарда маккажўхори тупларида йирик сўталар ҳосил қилиш учун экинни сунъий йўл билан қўшимча равишда чанглатиш лозим. Бунинг учун маккажўхори туплари қўл билан силкитилади. Бу иш қатор орасидан юриб икки қатордаги икки туп ўсимликни икки қўл билан ушлаб силкитган ҳолда бажарилади.

ҲОСИЛНИ ЎРИБ-ЙИҒИБ ОЛИШ. Дон учун экилган маккажўхорини йиғиштириб олишда маккажўхори ўрадиган «ККХ-3» ва «Херсонец-7» маркали комбайнлардан фойдаланиш тавсия этилади. Маккажўхорининг пўстлоқдан тозаланмаган сўталарини «ОП-4Б» ёки «ОПП-5» маркали сўта тозаловчи машиналардан ўтказиш керак. Маккажўхори ҳосилини ўрувчи махсус комбайнлар бўлмаганида, ҳосилни йиғиштириб олиш учун «СК-3», «СК-4» маркали дон комбайнларини қайта ускуналаб ишлатиш мумкин. Ана шу хилдаги комбайнларни қайта ускуналаганда махсус инструкциядан фойдаланиш керак.

ҲОСИЛНИ САҚЛАШ. Тозаланган маккажўхори сўталарини сақлаш учун омборларга келтириб тўкиш олдидан қуритиш лозим. Қуритилган донли сўталарнинг намлик даражаси 14 процентдан ошмаслиги зарур. Маккажўхори сўталари йиғиб қуритилгандан кейин сараланади ва орасидаги сифатсиз сўталар териб олинади. Донли маккажўхори сўталарини маккажўхори сақланадиган махсус омборларда ёки яхши шамоллайдиган ичи қуруқ биноларда сақлаш керак. Сақлаш учун омборларга ва биноларга тўкилган маккажўхори сўталарининг қалинлиги икки метрдан ошмаслиги даркор.

Келгуси йили маккажўхори экиладиган вақтдан бироз илгари донли сўталар «МКП-3, О» маркали молотилкаларда янчилади ва «ОС-4,5» маркали дон тозаловчи машиналарда сараланади.

ПЛАНДАН ТАШҚАРИ

Наманган области саноат корхоналарининг коллективлари беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йили планларини барвақт бажариш учун умумхалқ мусобақасига қўшилиб, товар маҳсулот реализация қилиш ва асосий маҳсулот турларини ишлаб чиқариш биринчи квартали планини барвақт бажаришди. Область индустрияси март охиригача пландан ташқари бир неча миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди ва реализация қилди.

(ЎзТАГ).

Турли МАМЛАКАТЛАРДА

АНГЛИЯ. Мамлакат тарихида биринчи марта давлат хизматчиларидан 300 мингга яқин киши умуммиллий иш ташлаш эълон қилдилар. Аввалари давлат хизматчилари ҳукмрон синфга қарши сира бош кўтармаган эдилар. Бироқ консерваторлар ҳукуматининг инглиз меҳнаткашларига тазйиқи шу даражага бориб етдики, шу маҳалгача «мўмин-қобил» бўлган хизматчилар ҳам иш ташлашди. Суратда: Лондондаги давлат хизматчиларининг намойиши.

ТАСС фотохроникаси.

ШАҲАРЛАР ТАНГЛИГИ

ВАШИНГТОН, 2 апрель. (ТАСС). Америкада «шаҳарлар танглиги» деб аталаётган проблемалар комплекси қашшоқлик, ишсизлик, вайрона кулбалар, мактабларнинг етишмаслиги, жиноятчилик сингари проблемаларни ўз ичига олган. Сенатор Л. Хэмфри конгрессда гапириб, шу проблемалар кескинлашиб бораётганлигини айтиб ўтди. «Шаҳарлар танглиги тўхтамаётир. Катта шаҳарларимиз ўз аҳволи яхшиланишига ниҳоятда муҳтож», — деди у.

Сенатор Америка шаҳарларининг жуда кўп муаммоларини ҳал қилиш учун етарли маблағ беришдан бош тортаётган ҳукумат сиёсатини танқид қилиб, миллион-миллион шаҳар аҳолисининг пайсалга солиб бўлмайдиган эҳтиёжларини қондириш учун ҳукумат гўё вақт ҳам, пул ҳам етишмаётгандек ҳаракат қилаётир, деди.

Г. Хэмфри огоҳлантириб айтдики, агар шаҳарлар танглигини тугатиш йўлида дарҳол тегишли чоралар кўрилмаса, Қўшма Штатлардаги шаҳар аҳолисининг энг камбағал табақаларини кулфатга солаётган «проблемаларни бир ёқлик қилиш учун уринишга имкон берадиган вақт қолмайди».

ШУ ҲАМ КЕТИШ БЎЛДИМИ?

НЬЮ-ЙОРК, 2 апрель. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» газетаси хабар беради: Америка қўшинларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетиш ниҳоясига етгач, у ерда мудофаа министрлигининг бир неча минг кишидан иборат «граждан хизматчилари» қолади. АҚШ Сайгонда жанг операцияларига раҳбарлик марказини сақлаб қолади. Ўз вақтида бу марказ Жанубий Вьетнамдаги Америка экспедиция корпусининг уруш ҳаракатларига қўмондонлик қилиб турган эди. Бундан буён у «жанговар тайёргарлик маркази» деб аталади ва Қўшма Штатлар Накхонханомда (Таиланд) янги ташкил қилаётган жанговар операциялар марказ билан маҳкам боғланган ҳолда иш олиб боради. АҚШ еттинчи флоти қўмондонлигининг штаби ҳам шу ерга кўчиб келади.

АҚШ Таиланддаги ўзининг ҳарбий базаларида 50 минг нафарга яқин ҳарбий хизматчи қолдиради. Бомбардимончи «В-52» самолётларидан 450 тадан кўпроғи шу базаларда жойлаштирилган. Вьетнам соҳилларида «камида битта авианосец кезиб юради».

Шу молия йилида АҚШ Жанубий Вьетнамдаги ҳарбий эҳтиёжларга олти миллиард доллар чамаси пул сарфлайди. Келгуси йилда яна икки миллиард доллар пул сарфлаш планлаштириб қўйилди.

ВАЛЮТА МАШАҚҚАТЛАРИ

АҚШ билан унинг асосий капиталистик шериклари ўртасидаги валюта-молия ва савдо-сотиқ зиддиятлари кескинлашган сари, улар шунчалик кўп кенгаш ва конференциялар ўтказишга киришиб кетадилар. Бу кенгаш ва конференциялар баъзан вақтинчалик, одатда зўраки муросага келиш билан тамомланса, кўпинча танг аҳволга тушиб қолинганлиги шунчаки қайд қилиб қўйила қолинади. Халқаро валюта фондининг «20 лар комитети»га кирувчи капиталистик мамлакатлар молия министрларининг Вашингтонда бўлиб ўтган сессияси ҳам ана шу хулосани тасдиқлайди.

Бу сессиядан аввал Брюссель ва Парижда ўтказилган кенгашларнинг қатнашчилари «ёнғиннинг олдини олиш» қабилидаги баъзи бир чора тўғрисидагина келишиб олишга муваффақ бўлдилар, бу чоралар валюта биржаларидаги бошбошдоқликни бирмунча бўшаштирди.

Қаттиқ келишмовчиликлар сабабли Вашингтон сессияси аввал эришилган марралардан илгари силжиш имконини бермади. Умумий иборалардан иборат қилиб тузилган расмий ахборотда «халқаро валюта системасини тартибга солиш зарурлиги» қайд қилиб ўтилди. Бу гап илгарилари ҳам неча марталаб такрорланган эди. Ғарбнинг валюта системасини ислоҳ қилишга алоқадор асосий масалалар соҳасида министрларнинг ўзлари бир фикрга келолмаганликлари сабабли улар шундан кейинги маневрлар учун вақтдан ютишга қарор қилиб, бу проблемаларни «янада батафсил ўрганишни» ўз ўринбосарларига топширдилар. Ана шу ўринбосарлар май ойининг охирларида Вашингтонда тўпланадилар.

Н. ЧИГИРЬ. (ТАСС).

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

✦ БОНН. Германия Федератив Республикасида биринчи даражадаги зарур молларнинг нархлари ҳануз кўтарилмоқда. Мамлакатда 1973 йил мартда озиқ-овқат ва кенг истеъмол саноат молларининг нархлари ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 7,3 процент ошди.

Шу хабарни босиб чиқарган «Франкфуртер Альгемайне» газетаси асосий капиталистик мамлакатларда авж олиб кетган валюта-молия кризиси ва шу кризис натижасида инфляция кескинлашганлиги Германия Федератив Республикасида нархларнинг кўтарилишига асосий сабаблардан бири бўлмоқда, деб ёзади.

✦ НЬЮ-ЙОРК. Тинч океан районидаги АҚШ қуролли кучлар қўмондонлигининг вакили Гонолулуда эълон қилган хабарида айтишича, 1 апрелда Америка авиацияси Камбоджанинг озод қилинган районларини яна бомбардимон қилди. Бу ҳужумда оғир бомбардимончи самолётлар ва тактик авиация самолётлари қатнашди.

✦ РИМ. Марказий статистика институти хабар беради: кейинги ўн икки ой ичида Италияда чакана нархлар ўрта ҳисобда 28-30 процент кўтарилди. Италия газеталарининг ёзишича қараганда, урушдан кейинги даврда мамлакатда қимматчилик бу қадар тез авж олмаган эди.

✦ НЬЮ-ЙОРК. Америкадаги Жоржия ва Жанубий Каролина штатларида вайрон қилувчи жуда қаттиқ шамоллар бўлиб ўтди. Аббевилл, Калхун-Фолс, Монро, Атенс шаҳарларида юзлаб уй-жой бинолари вайрон бўлди. Бир қанча районларда қаттиқ шамоллар электр симларни узиб юборди. Тўла бўлмаган маълумотларга қараганда, 8 киши ҳалок бўлган, юзлаб кишилар жароҳатланган. Беш минг нафардан кўпроқ киши бошпанасиз қолди. (ТАСС).

ЎҒРИНИ «ҚАРОҚЧИ» УРДИ

ПАРИЖ. Франциянинг Сент-Этьен шаҳридаги савдогар Андре Пиликаннинг магазинидаги молларни тунда ўғирлаб кетишди. Ўғрилар жами 20 минг франкдан ошиқ нархдаги кийим-кечакни олиб кетишибди.

Шундай қилиб, дўкондор кўнглини ҳеч чўктирмай ва шовқин-сурон кўтармай... хусусий изқуварга айланди. Омади келиб, ўғриларни топди ва яна «ўз қиёфасини ўзгартирди». Бу сафар... ўзи ўғрига айланди. Моли яшириб қўйилган жойга кечаси бориб, магазинидан ўғирлаб кетилган буюмларининг ҳаммасини ўмариб кетди.

Коммерсант шу «операцияни» бажариб бўлгач, моли ўғирланганлигини полицияга маълум қилди ва «шубҳа қилган кишиларининг номларини айтди. Давлат изқуварлари хусусий изқувардан зўрроқ бўлиб чиқди: коммерсантнинг қаллоблиги фош этилди ва энди у уч карра қилган жинояти: моли ўғирланган заҳоти полицияга хабар бермаганлиги, ўғирлик мақсадида бировнинг эшигини бузиб кирганлиги учун ўзи суд қилинади. (ТАСС).

Юқорида айтилганлардан кўриниб турибдики, марксизм асосчилари ҳар томонлама ривожланган кишини вояга етказиш лозимлигини кўрсатибгина қолмай, шу билан бирга ақлий, жисмоний ва техника (яъни политехника) таълими орқали шу мақсадга эришиш йўлларини ҳам белгилаб берганлар.

Тарихий тараққиёт жараёнида кишининг ўзи, унинг табиати, онги, руҳияти ҳам ўзгариб боради. Марксизм асосчилари кишини шакллантириш ва ривожлантиришда тарбиянинг ролига асосий эътибор берадилар. Улар тарбияни кишиларни жамият тараққиёти олдида объектив равишда турадиган тарихий вазифаларни бажаришга тайёрлаш мақсадида уларга активлик билан, муайян мақсадни кўзлаб таъсир кўрсатиш воситаси деб қарайдилар.

Индивид ва бутун авлоднинг ривожланиши улардан илгариги авлодларнинг тажрибасига боғлиқ. Тарбия эса тўпланган тажрибалар, билимларни янги авлодга ўтказадиган алоқадир. Шунинг учун ҳам К. Маркс ва Ф. Энгельс иборалари билан айтганда, бирон бир индивиднинг камолотини у бевосита ва билвосита алоқадор бўлган бошқа ҳамма индивидларнинг камолоти тақозо этади, бинобарин, бир-бири билан алоқада бўладиган индивидларнинг турли хил хоҳиш-истаклари бир-бири билан ўзаро боғланган, кейинги авлодларнинг жисмоний тириклиги улар ўтмишдошлари томонидан белгиланади, ана шу кейинги авлодлар уларнинг ўтмишдошларидан тўпланган ишлаб чиқарувчи кучларни ва алоқа формаларини қабул қилиб оладилар ҳамда уларнинг ўзаро муносабатлари шулар билан белгиланади.

Капиталистик жамият кишиларни машинанинг қулига, буюмга айлантириб, шикастлайди. Коммунистик жамият эса инсон шахсини ҳар томонлама камол топтиради, унинг ўз қобилиятларини ҳар томонлама намоён қила олиши учун энг қулай шароит яратади. Ф. Энгельс айтганидек, коммунистик асосда уюшган жамият ўз аъзоларига қобилиятларини ҳар томонлама ривожлантира олиш имконини беради.

Коммунизмга ўтиш даврида ўзида маънавий бойлик, ахлоқий поклик ва жисмоний баркамолликни мужассамлантирган янги кишини тарбиялаш имкониятлари кенгайиб боради. Коммунизмга ўтиш муваффақияти кўп жиҳатдан ҳар бир гражданнинг ҳам моддий ва маънавий бойликлар ишлаб чиқарувчи сифатида, ҳам жамоат арбоби сифатида қанчалик актив бўлишига боғлиқдир. Моддий ишлаб чиқаришга кетадиган вақт қисқариб борган сари кишиларнинг ишлаб чиқариш, фан, техника, маданият, умуман ижтимоий фойдали ишлар соҳасидаги қобилиятларини ривожлантириш имкониятлари ҳам кенгайиб боради.

Совет халқини коммунистик ахлоқ руҳида тарбиялаш кишилар онгидаги капитализм сарқитларига ва буржуа идеологиясининг таъсирига қарши муросасиз кураш олиб боришни тақозо этади.

Кишиларнинг онги ва хулқини тубдан қайта ўзгартириш учун эски идеология ва психологияни келтириб чиқарган социал-иқтисодий шароитларни тугатишнинг ўзи камлик қилади. Халқларнинг кўп асрлик тарихида сарқитлар анъанага ва урф-одатга айланиб кетганлиги учун ҳам жуда яшовчан бўлади. Социалистик жамиятда аҳолининг қолоқ қисми, айрим элементлар капитализм ва феодализмнинг ана шу шармандали сарқитларини сақлашга уринаётган ҳоллар учраб турибди. Шундай экан, бундай кишиларни ўтмиш сарқитларидан холи қилиш, уларни коммунистик жамиятнинг онгли ва актив бинокорларига айлантириш учун тарбия соҳасидаги ҳамма воситаларни ишга солиш лозим. Коммунизм кишилар онгида капитализм сарқитларнинг ҳар қандай шаклда намоён бўлиши билан келиша олмайди. Коммунизмга ўтиш совет кишилари онгидаги ўтмиш сарқитларига қарши изчиллик билан ва қаттиқ кураш олиб боришни, бу сарқитларга бутунлай хотима беришни талаб этади.

Коммунистик партия буржуа идеологияси ва ахлоқи кўринишларига, хусусий мулкчилик психологияси қолдиқларига, диний эътиқодларга қарши курашни совет халқини коммунистик руҳда тарбиялаш соҳасидаги ҳамма ишларнинг таркибий қисми деб билади.

Партия, давлат ва жамоат ташкилотлари бизга ёт бўлган буржуа қарашлари ва ахлоқини тугатиш учун муросасиз, ҳужумкор кураш олиб бормоқлари лозим. Бу ишда жамоатчилик фикри, танқид ва ўз-ўзини танқид, ижтимоий ва шахсий ҳаётда жамият олдидаги бурчни бажаришда яхши намуна бўлиш кучи катта роль ўйнайди. Совет кишиларини илмий коммунизм руҳида тарбиялаш, ўтмиш сарқитларини, диний эътиқодларни тугатиш учун партия ва жамоат ташкилотлари ғоявий таъсир кўрсатишнинг ҳамма воситаларидан кенг фойдаланмоқлари керак.

Коммунистик ахлоқни шакллантиришнинг энг мустаҳкам негизи — марксизм-ленинизмдир. Бу буюк таълимот совет кишиларини ижтимоий тараққиёт қонуниятлари ва истиқболлари тўғрисида мукаммал билим билан қуроллантиради, мақсадимизни аниқ кўра билиш ва унга эришиш йўлларини белгилаш имконини беради.

Коммунистик ижтимоий формация объектив қонуниятларни чуқур тушуниб етиш, уни онгли равишда амалга ошириш натижасидагина юзага келади, ривожланади ва ғалаба қозонади. Эндиликда инсоният ўз тараққиётининг шундай босқичига қадам қўйдики, бу босқичда стихиялилик ва тасодифият ўз ўрнини Коммунистик партия раҳбарлигидаги миллион-миллион омманинг онгли эркин ижодиётига ўз йўлини бўшатиб бермоқда. Революцион марксча-ленинча фан асосидагина, ўзининг буюк ролини тушуниб олган халқ оммасининг кучи билангина жамият тараққиётини таъминлаш мумкин.

Ижтимоий тараққиёт қонуниятларини энг тўғри акс эттирувчи, халқларнинг туб манфаатларини ифодаловчи марксча-ленинча таълимот дунёнинг барча мамлакатларида ўзига кенг йўл очмоқда. Марксизм-ленинизм — бу энг буюк таълимот бўлиб, унинг обрўси ва жозиба кучи кундан-кунга ошиб бормоқда. Шунинг учун ҳам кишилар уни жуда катта қайта ўзгартирувчи куч деб билиб, кунт билан ўрганмоқдалар. Совет кишиларининг марксизм-ленинизмни чуқур ўрганишлари, уларда илмий дунёқарашни шакллантириш — коммунистик тарбиянинг туб масалаларини ҳал қилиш калитидир.

Мамлакатимиз меҳнаткашларини марксизм-ленинизм билан қуроллантириш — уларнинг маънавий қиёфасини шакллантириш, коммунистик ахлоқ белгиларини қарор топтириш негизидир. Совет кишилари марксча-ленинча ғояларни қанчалик чуқур ўзлаштирсалар ўтмиш сарқитларини шунчалик тез тугатадилар, коммунистик жамиятнинг муносиб қурувчилари ва аъзолари бўлиб етишадилар.

В. И. Ленин бир неча бор таълим берган эдики, коммунизмни ўрганиш, коммунистик дунёқарашни шакллантириш — бу коммунизм хулосаларини ёдлаш деган гап эмас. Шунга эришиш кераккки, бу хулосалар фан асосларини билишга асосланиши, ҳозирги замон илм-фани нуқтаи назаридан ҳар бир кишининг муқаррар равишда ўз хулосаси бўлиб қолмоғи лозим. Коммунистик дунёқараш кишиларнинг чуқур ва атрофлича билимларига, юксак маданиятигагина асосланиши мумкин.

Совет жамияти тараққиётининг объектив процесси коммунизм барча қурувчиларининг КПСС Программасида, партия съездлари қарорларида, КПСС Марказий Комитетининг идеология ишлари масалаларига оид қарорларида кўрсатилган юксак ахлоқий фазилатларни ўзлаштиришларини талаб қилади.

Ўзбекистонда ҳозирги вақтда қарийб 600 минг киши партия маорифи системасида марксча-ленинча назарияни кунт билан ўрганмоқда.

Республика партия ташкилотлари янги кишини тарбиялашда оммавий-сиёсий пропаганданинг кўп қиррали формалари бўлган сиёсий агитация, маданият муассасалари, адабиёт ва санъат, матбуот, телевидение, радио ва шу сингари қудратли воситалардан самарали фойдаланмоқдалар.

КПСС XXIV съезди қарорлари билан қуролланган Ўзбекистон партия ташкилотлари ленинча Марказий Комитет раҳбарлигида коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларида янгидан-янги ғалабага эришмоқдалар.

М. ИСКАНДАРОВ,
тарих фанлари кандидати.

◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ ◆ СПОРТ

ХОККЕЙ БЎЙИЧА ЖАҲОН ЧЕМПИОНАТИ

ЙИРИК ҲИСОБЛАР

Ватанимиз пойтахти Москвада жаҳон хоккей усталарининг XXXX чемпионати бошланди. Тўрт кундирки, В. И. Ленин номидаги марказий спорт саройининг муз мейдонида шайбалар шарақлаб қолди. Жаҳон чемпионати ўйинларида дарвозаларни нишонга олишлар, ҳисоб очишлар мухлисларнинг гулдурос олқишларига сабаб бўляпти.

Чемпионатнинг тантанали очилиш маросими ўтган шанба оқшомида ўтди. Минглаб пойтахтликлар тўпланган спорт кошонасида Кремль куранти бонглари жарангларкан, қўлларида ўз мамлакатлари байроқларини тутган олти команда саф тортади. Москвалик муз устида рақс тушиш усталари — миллий рус кийимлари кийган қизлар қўлларида гулдасталар тутган ҳолда хоккейчи йигитларни муборакбод этадилар. Шундан кейин Москва шаҳар ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари В. Исаев хоккейчиларни табриклайди. Халқаро хоккей федерациясининг раиси Д. Ахерн жаҳон чемпионатини очиқ деб эълон қилади. Залда Совет Иттифоқи Давлат гимни садолари таралади.

Биринчи кун мусобақаларида чемпионатнинг энг кучли командалари ҳисобланган ЧССР билан Польша хоккейчилари, кечқурун эса совет хоккейчилари билан ГФРлик шайба суриш усталари ўзаро куч синашдилар. ЧССР — Польша учрашувида йирик ҳисоб қайд қилинди. Ўтган йилги чемпионлар польшалик хоккейчилар устидан 14:1 ҳисобида ғалаба қозондилар. Бу ўйинда ҳужумкорликни Польша хоккейчилари бошлаб беришган бўлса-да, улар учрашувнинг охиридагина ЧССР дарвозасини ягона шайба билан ишғол этолдилар. Чемпионатнинг биринчи учрашувида дастлабки шайбани киритиш ўйиннинг 14-минутида чехословакиялик Кохтага насиб қилди.

Совет хоккейчилари билан ГФР командаси ўртасидаги ўйинда бундан ҳам йирикроқ ҳисобда ғалабага эришилди. Хоккейчиларимиз меҳмонлар дарвозасини 17 марта аниқ нишонга олган бўлсалар, ГФРликлар учрашувнинг биринчи минутларида киритган ягона шайбадан нари ўтишаолмади.

Шундай қилиб, бу йилги чемпионатда биринчи ўринни эгаллашга асосий даъвогар саналаётган ЧССР ва СССР командалари шайбалар нисбати ҳисобида фарқ қилиб туришибди. Чехословакиялик хоккейчилар устози Владимир Костка айтганидек: «Чемпионатнинг биринчи давра ўйинларида ўринлар алмашиб турадиган кўринади. Фақат такрорий ўйинлардан кейингина кўп нарса ойдинлашади. Шунга қарамай, биз учун СССР ва Швеция командалари чемпион деган номимизни ҳимоя этишимизда анча «ноқулай» коллективлардан саналади».

Чемпионатнинг иккинчи куни ҳам қўш учрашув ўтказилди. Кундузи Польша — Швеция командалари куч синашган бўлса, иккинчи ўйинда майдонга Финляндия ва ГФР хоккейчилари тушдилар. Швеция командаси 11:2 ҳисобида ғалаба қилди. Польшаликлар ўйиннинг биринчи қисмида ва танаффусдан кейин икки мартагина жавоб шайбаси киритолдилар. Ўйин давомида польшаликларнинг ҳужумга куч беришлари-ю, ҳимоячиларининг бироз сусткашлиги сезилиб турди. Ўйиннинг учинчи қисмида ташаббус швецияликларга ўтди. Натижада ҳисоблар швецияликлар фойдасига ортаверди. Якшанба кунги иккинчи ўйин — Финляндия — ГФР учрашувида 8:3 ҳисоби қайд қилинди.

Чемпионат мусобақалари тобора шиддатли тус олмоқда. Кеча масъулиятли ўйинлардан Швеция — ЧССР, Финляндия — СССР учрашувлари бўлди.

ЯГОНА ТЎП ЙЎЛЛАНМАСИ

ФУТБОЛ

«Пахтакор» командамиз СССР кубоги учун мусобақанинг навбатдаги босқичидан муваффақиятли ўтди. Ўтган якшанба кунги учрашувда командамиз ивановолик футболчилар билан учрашиб, биллур соврин учун курашнинг нимчорак финалида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Бунга қандай эришилди? Иваново шаҳрининг «Текстильшик» командаси билан 15 март куни Сочида бўлган ўйин 0:0 ҳисобида тугагани мухлисларга маълум. Кубок учун курашни давом эттириш учун Тошкент пахтакорчилари такрорий учрашувда фақат ғалаба қозониши лозим эди.

Якшанба куни бу йил биринчи марта «Пахтакор» стадионида футбол марши янгради. Биллур соврин эгаси бўлиш учун пахтакорчилар билан Ивановонинг «Текстильшик» командаси куч синашди. Ўйиннинг дастлабки минутларида майдон эгаларининг устунлиги сал сезилиб турган бўлса ҳам танаффусгача на меҳмонлар, на мезбонлар ҳисобни ўзгартиришолмади. Ҳужумда командамизнинг синалган ўйинчилари Биродар Абдураимов, Тўлаган Исоқов каби футболчилари иштирок этишди. Команда устози ҳимоя чизиғига асосан ёшларни сафарбар қилиш ниятида экани ўйинчилар майдонга тушганда маълум бўлди.

Ивановолик футболчилар «Пахтакор» билан биринчи марта учрашаётганлари йўқ. Улар ўтган йили ҳам командамиз билан куч синашиб, икки марта мағлубият аламини тортишган эди. Бу сафар ивановоликлар бот-бот қалтис ҳужумлар уюштиришди. Лекин Александр Говоров дарвозасини нишонга олишолмади. Учрашувнинг биринчи қисмида Тўлаган Исоқов меҳмонлар дарвозасига хавф солиб турди.

Танаффусдан кейин командалар ўйинчилари составида ўзгариш юз берди. Василис Хадзипанагис майдонга туширилди. Унинг 85-минутдаги ягона тўпи «Пахтакор»нинг ғалабасини таъминлаб берди.

«Пахтакор» — «Текстильшик» ўйини унча шиддатли ўтмади. Лекин бу ўйин футбол мавсуми бошланиши олдидан командамиз тайёргарлигига синов бўлди. Командамиз ўз майдонида 1:0 ҳисобида ғалаба қозонди. Пахтакорчилар кубок учун курашнинг нимчорак финалига йўлланма олишди. Шунингдек, «Шахтёр» (Қарағанда), «Нефтчи», «Зенит», «Динамо» (Москва), «Спартак» (Москва), «Динамо» (Тбилиси), «Динамо» «Киев), «Динамо» (Минск), «Днепр», «Арарат», «Заря», ЦСКА, «Қайрат» ва «Черноморец» командалари ҳам соврин учун курашни давом эттирадилар. Ўйинлар 5—6, 27 июнда ўтказилади.

Ж. ҲОЛҚОСИМОВ,
Ҳ. НОСИРОВ.

УЛКАН МАКТАБ

АНДИЖОН. Областда энг катта, 1568 ўқувчига мўлжалланган экспериментал мактаб қурилди. Мактаб ажойиб предмет кабинетлари ва лабораторияларга эга. Ўқувчилар бу ерда электрик, пайвандчи, тикувчи касбларини ўргана оладилар, уй рўзғори курсини ўтадилар. Ўқув процессида кино, лингафон аппаратлар ва бошқа техника воситалари кенг қўлланилади.

Бу йил Андижон областида 16 та янги мактаб фойдаланишга топширилди, улардан 12 таси қишлоқларда қурилган.

(ЎзТАГ).

Интермедия

МАККАЖЎХОРИ АГРОНОМИ

[ВОҚЕА ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТИ СИРТҚИ БЎЛИМИ ФАКУЛЬТЕТЛАРИДАН БИРИДА БЎЛИБ ЎТАДИ].

Хона. Муаллим ўтирибди. Деворга маккажўхори пояси, сўтаси, донининг сурати осиғлиқ. Эшик очилиб талаба киради, салом бергач стулга ўтириб, муаллимга имтиҳон дафтарчасини узатади.

МУАЛЛИМ — (дафтарчани варақлаб) Ҳосилжон Василжонов.

ТАЛАБА — (ўрнидан туриб) шундай, домла.

МУАЛЛИМ — Ўтиринг, ўтиринг, (талаба ўтиради), қаерда ишлайсиз?

ТАЛАБА — Колхозда, агроном.

МУАЛЛИМ — (мағрур) агроном — навлар тарғиботчиси, ҳосил жонкуяри.

ТАЛАБА — Раҳмат, домла.

МУАЛЛИМ — Имтиҳонга тайёрланиб келдингизми?

ТАЛАБА — Албатта, домла! (бўшашиб), ўзингиз биласиз, домла, бир томони иш, бир томони рўзғор, бола-чақа...

МУАЛЛИМ — Сиз билан маккажўхори тўғрисида суҳбатлашамиз.

ТАЛАБА — Биз маккажўхорини «дала маликаси» деймиз.

МУАЛЛИМ — Исми жисмига монанд, гўзал ном. Айтингчи, «дала маликаси»нинг қайси навларини биласиз?

ТАЛАБА — Ҳаммасини биламан,, домла. (Бидиллаб) оқ, қизил, яшил, кўк, сариқ, нафармон...

МУАЛЛИМ — (кулиб), сарабодроқ бўлиб кетинг-е.

ТАЛАБА — (ўрнидан туриб). Сарабодроқ? Бодроқфурушларни илдизи билан қўпориб. қозонини тўнтариб ташладик, домла. Экишга уруғ тополмаяпмиз-ку. бодроққа бало борми? (Муаллим кулади), Домлажон, кулиб қолдингиз, жавобим ёқди шекилли-а?

МУАЛЛИМ — (кесатиб), ёққанда қандай, умримда биринчи эшитишим, бунақа жавобни, афоризм!

ТАЛАБА — (кесатиққа эътиборсиз), шундақа, саволни сиз беринг-у, жавобни биздан олиб, маза қилинг.

МУАЛЛИМ — (кулги ёшларини артиб, жиддий тусда), ўтиринг! (Талаба ўтиради). Саволни такрорлайман: маккажўхорининг қайси навларини биласиз?

ТАЛАБА — Айтдим шекилли, домла.

МУАЛЛИМ — Энди айтсангиз, биринчи бўлади.

ТАЛАБА — (ўйланиб), навлар, навлар....

МУАЛЛИМ — (жаҳли чиқиб), оқтиш деган маккажўхорини эшитганмисиз?

ТАЛАБА — Эшитиш ҳам гапми, кўзим билан кўрганман, домла. Бўйчан, ранги сарғиш. Донини айтмайсизми, бамисоли дўлана.

МУАЛЛИМ — Демак, кўрмапсиз. хўп майли, билган навларингиз ҳақида гапиринг.

ТАЛАБА — Тилимнинг учида турибди-ю, эслаб ололмаяпман-да, домла.

МУАЛЛИМ — «ВИР-338», эшитганингиз борми?

ТАЛАБА — Қишлоқда вир-сир нима қилади, домла, вилт бор.

МУАЛЛИМ — Бу савол ҳам жумбоқлигича қолди.

ТАЛАБА — Йўғ-е, унчаликмасдиров, домла. Анча-мунча гапирдим, шекилли.

МУАЛЛИМ — Гапирмадингиз, шамолда қолган маккажўхоридек шовулладингиз.

ТАЛАБА — Маккажўхори олдин ўсади, кейин сўта боғлайди, ундан сўнг соқол чиқариб, дон олади-да, домла.

МУАЛЛИМ — (эътиборсиз), энди бундай қиламиз. Сиз — муаллим бўласиз, мен — агроном бўламан. Сиз мендан имтиҳон қабул қиласиз.

ТАЛАБА — Қалай бўларкин, эшитар' қулоққа...

МУАЛЛИМ — Ҳеч қиси йўқ, қани бошланг.

ТАЛАБА — (ўзига оро бериб), сиртқи бўлим иккинчи курсининг талабаси Маҳкам Мардиевич, қани айтинг-чи, маккажўхори яъни «дала маликаси»нинг қайси навларини биласиз?

«ТАЛАБА» — «ВИР—338», Имеретин гибриди, Кремнистая УзРОС, «Ўзбекистон-100», «Краснодар 1,49», мураккаб ва ҳоказолар. Умуман, республикамизда маккажўхорининг ўттиз беш нави экилади.

«МУАЛЛИМ» — Гапни маккажўхорининг бўйидек чўзмай, лўнда жавоб беринг: бу навлар қандай хусусиятларга эга?

«ТАЛАБА» — Тезпишар, вилтга чидамли, машинабоп, камчиқим. Уларни экқан деҳқонлар ютса ютадики, ютқазмайди.

«МУАЛЛИМ» — Ҳосилдорликни унутдингиз, баҳонгиз бир бал пасаяди.

«ТАЛАБА» — Кечирасиз, гектаридан 100 центнергача дон, 900-1000 центнергача кўкпоя беради. (Роль ўзгаради).

ТАЛАБА — Мен ҳам шундоқ демокчи эдим, қўл қўйвора қолинг, домла.

МУАЛЛИМ — Бир қўйишга қўлим бормайди, икки қўйсам ҳайф.

ТАЛАБА — Раҳмингиз келсин, домлажон, қишлоққа қайси юз билан бораман. Илтимос, бошқа савол беринг.

МУАЛЛИМ — Хўп, сазангиз ўлмасин, сўрасам сўрай қолай. Хўжалигингизда маккажўхори борми?

ТАЛАБА — Оҳҳо, бизда-да маккажўхорининг зўри. Бўйи қирқ қулоч, поясини кўрсангиз, Қўқон араванинг гупчаги дейсиз.

МУАЛЛИМ — Ҳосили қандай?

ТАЛАБА — Тупида тўққиз-ўнта, йўғ-е, сал оширвордим, шекилли, етти-саккизта сўта боғлайди. Сўта бўлганда қандоқ,: отнинг тўрвасидек келади. Донини айтинг, қип-қизил ҳақиқ. Зоғараси қўй ёғига қорилган пашмакнинг ўзгинаси. курс-курс қилади-ю, томоғингиздан ўтиб кетганини ҳам билмай қоласиз.

МУАЛЛИМ — (тажанг), бас қилинг, дийдиёнгизни! (Ўрнидан туриб кетади) Сатқаи агрономлик кетсин. (Ўзи билан ўзи сўзлашгандек гапиради), маккажўхори—бу дон, нон, сут, гўшт, дармон дори... (Афсусланади), наҳотки, «дала маликаси»нинг тақдири шундай кишиларга топшириб қўйилган бўлса?! Эссиз, эссиз...

ТАЛАБА — (ўрнидан туриб, қўлини кўксига қўйиб). кечирасиз домла, мен катта хато қилдим. Маккажўхорининг қадр-қимматини билмаган эканман.

МУАЛЛИМ — Афсуски, хатонгизни кеч тушундингиз. Билиб қўйинг, «дала маликаси»ни камситган киши, унинг уволига қолади. (Имтиҳон дафтарчасини очатуриб гап қотади): сизга охирги саволим.

ТАЛАБА — Марҳамат, домлажон.

МУАЛЛИМ Маккажўхорида ўқ илдиз бўладими, йўқми?

ТАЛАБА — Бўлади... — Бўлмайди...

МУАЛЛИМ — Ўқ илдизсиз поянинг ҳоли нима кечади?

ТАЛАБА — Боши оққан томонга гуп этиб йиқилади.

МУАЛЛИМ — (дафтарчага имзо чекиб), сиз ҳам йиқилдингиз.

ТАЛАБА — (ўкинч билан), а?!

МУАЛЛИМ — (ғазаб билан), Ҳа!!!

Маъруф НАЗАРОВ.

Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги 4-бош бошқармасининг 2-марказий шифохонаси врачи Е. А. Богиявленская ва ҳамшира Г. Қабировалар ўзларининг ширинсуханлиги билан беморлар таҳсинига сазовор бўлишмоқда.

А. Тўраев фотоси.

БИЗГА ЁЗАДИЛАР

ОРДЕН КАВАЛЕРИ

Тамбов ўлкашунослари ССР Иттифоқи ташкил этилган куннинг 50 йиллигига тайёргарлик вақтида кўп миллатли Ватанимиз халқларининг қардошларча дўстлиги ,ўзаро ҳамкорлиги тўғрисида ҳикоя қилувчи янги ҳужжатлар тўпладилар. Бу ҳужжатлар орасида Қизил ярим ой ордени кавалери Дмитрий Прокофьевич Филатов ҳақидаги маълумотлар диққатни тортади. Тамбовлик ёш большевик Бухоро Халқ Совет Республикасининг бу нишонига Ўзбекистон тупроғида кўрсатган жасорати учун сазовор бўлган эди.

Ўрта Осиёда босмачилик ҳаракатига қарши курашда турли миллат кишилари елкама-елка туриб курашдилар. Д. П. Филатов ҳам шу кураш қатнашчиларидан эди. Ўша йиллари Бухоро қишлоқларидан бирида шундай воқеа бўлган эди. Босмачилар қўққисдан ҳужум бошлаб, Қизил армиячилар қисмларини тор-мор қилишни мўлжаллаган эдилар. Лекин душманнинг бу мақсади барбод бўлди. Душманнинг ҳийла-найрангини сезган тамбовлик жасур йигит Д. П. Филатов жангчиларини ўз орқасидан эргаштириб, маккор душман устига биринчи бўлиб ташланди. Шиддатли жанг бир неча соат давом этди. Қизил армиячилар босмачилар тўдасини тор-мор қилиб, ғалабага эришдилар.

Дмитрий 18 ёшида — 1919 йилда партия сафига кирган эди. Ана шу кундан бошлаб у коммунист деган юксак номга доғ туширмади. Барча ишларда коммунистга хос матонат кўрсатди. 1921 йилда Қозондаги отлиқ аскарлар курсини тугатгач, Туркистон фронтига босмачиларга қарши курашга юборилди. Д. П. Филатов жуда қисқа умр кўрди. Лекин у ўз ҳаётини Совет ҳокимияти учун курашга бағишлади. Оташқалб коммунист 22 ёшида Бухорода безгак касалидан вафот этди.

Унинг опаси Лидия Прокофьевна Казаченко Тамбовда яшайди.

— Митя, — ҳаётни жуда севар, ниҳоятда хушчақчақ йигит эди—деб эслайди у. Қизил ярим ой ордени кавалери Д. П. Филатов уни билганлар хотирасида доимо навқирон ва хушчақчақлигича гавдаланади.

О. ЛЕДНЕВА,
Тамбов область радиоси мухбири.

ИЛМ-ФАН — ИШЛАБ ЧИҚАРИШГА

ШОФЁРЛАРНИНГ ЙЎЛ КАРТАСИ

Қарши чўлида тобора кўпаяётган янги қурилишлар, даставвал автомобиль йўлидан бошланади. Автомашиналар чўлқуварларга хом ашё, материал ва машина-ускуналар етказиб бермоқда. Йўл кўпайишидан автотранспорт корхоналарининг иши ҳам «мушкуллашди». Масалан, янгидан қурилаётган каналга мавжуд бир неча йўллар олиб борадиган бўлса, автомобиль қатнови энг рационал маршрутини қандай қилиб тузиш ёки юк оборотини аниқлаш мумкин? Ҳар бир йўл яқин ва тежамлийликка ўхшаб туюлади.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Кибернетика институти ҳузуридаги автомобиль транспортини планлаштириш ва бошқариш автоматлаштирилган системалари лабораториясининг «Минск-22» электрон ҳисоб машинаси шофёрларнинг энг яқин маслаҳатгўйи бўлиб чиқди. Машина областдаги ҳамма автомобиль йўллари узунлиги асосида транспорт тармоқларининг 266 узеллари ўртасидаги энг қисқа маршрутни бир километргача аниқликда белгилаб берди. Ушбу илмий муассасанинг мутахассислари иқтисод фанлари кандидати З. Аброров билан инженер А. Акрамов махсус справочник тузиб чиқишди. Областда қанча йўл бўлса справочникда ҳам шунча жадвал бор. Тошкентлик олимлар тузган мана шу жадвал бепоён Қарши чўлида автомобилчиларнинг пухта компаслари бўлиб қолди.

БУЛОҚ СУВИ

Марҳамат районидаги Ильич номли колхоз деҳқонларининг уйларига булоқ суви келди. Бу ерда 22 километр узунликдаги водопровод фойдаланишга топширилди. Чорвачилик фермалари, устахоналарга ҳам сув берилди.

Ҳозир Андижон областида жами узунлиги 150 километрга борадиган 24 та қишлоқ водопроводи қурилмоқда. Уларни республика ялов-мелиорация қурилиш бирлашмасининг мутахассислари қурмоқда. 50 дан ортиқ артезиан қудуқлари пармалаб қўйилди. Шу йил 19 та қишлоқ водопроводини фойдаланишга топшириш мўлжалланади. (ЎзТАГ).

БУЮРТМА ДАРАХТ

Ўзбекистонда одатдагидан уч— беш баравар тезроқ ишбоп ёғоч бера бошлайдиган «тез пишар» дарахтзорлар барпо этила бошлади. Бу дарахтзорлар республика мебель ва ёғочсозлик саноати бошқармасининг буюртмасига биноан барпо этиляпти. Олимлар шу дарахтзорларга теракнинг ўсадиган олти хилини танлаб олишди. Бундай терак бир йилда уч-тўрт метр бўй чўзади, орадан 12—20 йил ўтгач уни қулатиб, тахта тилавериш мумкин. Шунингдек, бу теракдан қурилишда қиринди плита, фанер, мебель деталлари тайёрлашда фойдаланса бўлади.

Қўқон, Хўжайли, Чимбой, Хоразм, Чирчиқ ўрмон хўжаликлари Амударё, Сирдарё, Чирчиқ ёқаларини дарахтзорларга айлантирмоқдалар. Мебель саноати учун теракдан ташқари чинор ҳам ўтқазилмоқда, унинг ёғочи кўркам ва пишиқ бўлади. Энг мебелбоп ёнғоқ дарахтлари ҳам шу ўрмонларда анчагина ўрин олади.

Ўзбекистонда беш йиллик охирига бориб, саноатбоп дарахтзорлар икки минг гектаргача кенгаяди. (ЎзТАГ).

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ва ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ
БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 12.30— МОСКВА. 18.00 — ТОШКЕНТ. 18.05 — Ўқувчилар учун кўрсатув. 18.30 — «Ахборот». 18.45 — МОСКВА. **Хоккей:** Финляндия—СССР. 19.30 — Миллионлар ленинча университети. 20.00 — Адабий кўрсатув. 20.30 — **Хоккей:** ЧССР — ГФР. 21.15 — ТОШКЕНТ. «Ахборот». 21.30 — Халқ талантлари концерти. 22.00 — МОСКВА. «Вақт». 22.25 — **Хоккей:** СССР — Польша. ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 10.55 — ТОШКЕНТ. 11.00 — Қўғирчоқ фильм. 11.45 — Мультфильм. 12.25 — Ўқув кўрсатуви. 18.00 — МОСКВА. 18.30 — Концерт. 18.45 — ТОШКЕНТ. Ҳужжатли фильм. 19.05 — Муҳаббат сўнмайди. 19.35 — Оламда нима гап? 20.00 — Жаҳон халқлари ижоди (Москва). 20.30 — Кинокўрсатув. 21.15 — Адабий кўрсатув. 22.00 — Қишлоқ хўжалик билимлари телевизион халқ университети. 22.30 — **Россия қалби** (бадиий фильм). УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Телефильм. 19.30 — Ўқув кўрсатуви. 20.00 — Ҳужжатли фильм. 21.00 — Телеспектакль.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 3/IV да **Ойжамол.**

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 4/IV да **Инқилоб тонги.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 4/IV да **Жон қизлар.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Совет циркининг ҳайвон ўргатувчиси Бутуниттифоқ кўригининг лауреати **Б. Денисов Африка шерлари билан.** Охирги гастроллари.

КИНО

Шайтон малайлари иблис тегирмонида; Айиқ — САНЪАТ САРОЙИ (эрталаб 11, кундуз соат 1.30, 4, кеч соат 6.30, 8.45 минутда), «ЧАЙКА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 1.30, 4, кеч соат 6.30, 9 да), «ВОСТОК» (эрталаб соат 11, кундуз соат 2, 5, ва кеч соат 8 да), ҲАМЗА номли (эрталаб соат 11.30, кундуз соат 2.30, 5.30, кеч соат 8.30 минутда).

Бугун яшаш, эртага ўлиш — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз соат 12, 2, 4, 5.40, кеч соат 7.20, 9 да), «МОСКВА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 1, 5.30 ва кеч соат 7 да), «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (тоқ соатларда), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Кўланка билан жанг — «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ДРУЖБА» (тоқ соатларда, кундуз ва кечқурун).

Шайтон малайлари; Шайтон малайлари иблис тегирмонида — «ЎЗБЕКИСТОН» (эрталаб соат 10, кундуз соат 1, 4, кеч соат 7, 9.50 минутда);

Кўланка билан жанг; Мультфильмлар тўплами — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 2.30, 5 ва кеч соат 8 да);

Тунги мотоциклчи — «КЎКЧА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 1, 3, 5, кеч соат 7, 8.40 минутда).

Мис минора — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун).

Яшасин севги! — «МОСКВА» (кундуз соат 3 ва кеч соат 8.30 минутда).

1-РЕСПУБЛИКА КЛИНИК ПСИХИАТРИЯ КАСАЛХОНАСИНИНГ ДАВОЛАШ-МЕҲНАТ УСТАХОНАЛАРИ БАРЧА ТАШКИЛОТЛАРДАН

буюртмачи материалидан картон қутичалар, пакетлар ва конвертлар тайёрлашга

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Буюртмаларнинг миқдори ва ҳажми чекланмаган.

Устахоналар шунингдек ўз материалларидан тайёрлайди.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар Червяков кўчаси. 53 уй. Телефон 91-10-86.

ГАЗДАН ФОЙДАЛАНУВЧИ ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

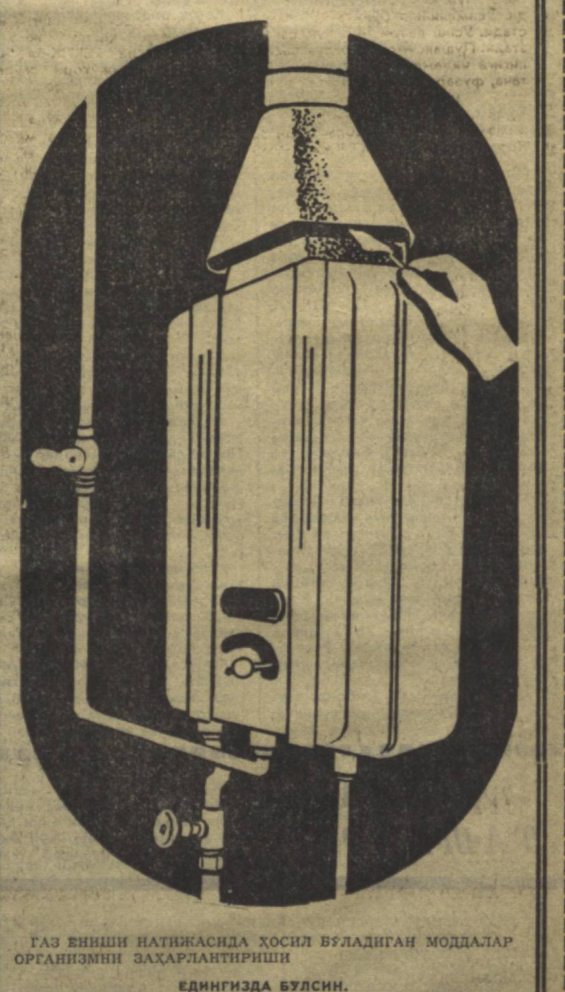

ГАЗ ЁНИШИ НАТИЖАСИДА ҲОСИЛ БЎЛАДИГАН МОДДАЛАР ОРГАНИЗМНИ ЗАҲАРЛАНТИРИШИ

ЁДИНГИЗДА БЎЛСИН.

Газ билан заҳарланишнинг олдини олиш учун газ колонкасини ёқишдан олдин ва ундан кейин мўрининг тортишини текшириш зарур. Мўри тортмаса ёки ёмон тортса, колонкадан фойдаланиш қатъиян тақиқланади.

ГАЗ КОЛОНКАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИГА РИОЯ ҚИЛИНГ!

Колонка ишламаганда газопроводдаги ва газ колонкасидаги кранларни очиқ қолдирманг;

ВАННАДА ЮВИНАЁТГАН КИШИНИНГ ҲОЛИДАН ХАБАР ОЛИБ ТУРИНГ.

ГАЗ ҲИДИНИ СЕЗИБ ҚОЛСАНГИЗ:

МЎРИ ТОРТМАСА;

ГОРЕЛКАНИНГ БАРЧА ТЕШИКЛАРИДА ГАЗ БИР ТЕКИСДА ЁНМАСА, КОЛОНКАДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚАТЪИЯН ТАҚИҚЛАНАДИ!

Газ колонкасининг ишлашида бирон бир нуқсон бўлса, дарҳол шаҳар, район газ-эксплуатация конторалардан газчи-слесарни чақиринг.

ГАЗ ҲИДИНИ СЕЗСАНГИЗ, ДАРҲОЛ ГАЗ ХЎЖАЛИГИНИНГ АВАРИЯ ХИЗМАТИГА ТЕЛЕФОН ҚИЛИНГ (ТЕЛЕФОН НОМЕРИ 04).

Ҳар уч ойда бир марта мўрининг ишга яроқли эканлиги тўғрисидаги актларни ўз вақтида тегишли шаҳар, район газ контораларига топширинг.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029. ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ◆ ТЕЛЕФОНЛАР

эълонлар — 338142.
коммутатор — 330249 дан 330258 гача.

Б. — 78.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 01317.